

Am. Zvaigždē 1923 m. Nr. 1-9

„ŽVAIGŽDĒ”-MĒNESINIS ŽURNALAS.

DVIDESIMTI DU METU buvusi savaitiniu laikraščiu „ZVAIGZDE” dabar eis kaip mėnesinis literatūros, mokslo ir politikos žurnalas,

Savo naujoje, knygos, formoje „ZVAIGZDE” mėgįs suįdominti Amerikos ir Lietuvos visuomenę, teipgi stengsis, kaip ligi šiol, palikti populiariu Amerikos lietuvių laikraščiu, ypatingai vengiančiu partijinių ginčų ir vaidų.

Laikas nuo laiko joje tilps vienas kitas anglų kalboje straipsnis, ypač tokis, kuris galėtų patraukti link Lietuvos ir lietuviškų reikalų tukstančius Amerikos lietuvių, čia gimusių, augusių ir mokslus išėjusių, bet savo bočiu kalbos nemokančiu gerai ir beveik nieko nežinančiu apie lietuvių kultūrą.

Daugel Lietuvos Universiteto studentų jau pasižadėjo bendradarbiauti „ZVAIGZDEJE”.

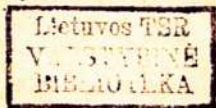
Jei pasiseks mums ir Amerikos mokslus išėjusius lietuvius patraukti, tai susiartinimas abiejų šalių inteligentijos per „ZVAIGZDES” žurnalą bus vieniems ir kitiems ir plačiai visuomenei naudingas.

Pavienės „Zvaigždės” žurnalo knygos kaina bus 25 centai, vieniems metams prenumerata 2 doleriai, Lietuvoje 20 litų.

Moksleiviams tik pusė kainos.

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĒ” 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

~~P400-3366~~

„Iš Kelionės po Europą ir Aziją.“

DR. M. GUSTAITIS APIE „ IŠ KELIONĖS PO
EUROPĄ IR AZIJĄ“ KNYGĄ:

„Dar Čikagoje budamas jas gavau, peržvelgiau, ir malonų paliko įspūdį. Matyt iš po talentingos rankos išėjo darbas: stilius lengvas, kalba skambi.

Perskaičius šitą veikalą, man prisiminė viena Brooklyne, N. Y. ties Williamsburg pl. reklama — „Edison power pays.“ Edison jiega elektra, kaip kasdieninis patyrimas tikina, labai apsimoka. Tąjai jiegi aš čionai norėčiau duoti inteligentijos (išminties) prasmę, ir šiuo žvilgsniu pasakyčiau, kad taip-pat gerų rašytojų veikalai jų pirkėjams bei skaitytojams apsimoka. Prie tokių raštų priskaičiau ir minėtąsias Pranaičių Julės knygas. Tai nereiškia tų asmenų lyginimo vienas antram. Visai ne, ir ne jų propozicijoje čia svarba. Tik, ištiesų, toje „Kelionėje po Europą ir Aziją“ tiek sukrauta istorijos faktų, geografijos žinių ir gražių gamtos vaizdų, beto visur gilaus patrijotizmo pulsas, gaivinas sveiku švelniausių lietuvių jausmu, kad tai visa gausiai apmoka skaitytoją.

Šiuo raštu gerb. autorė įnešė žymų turta mūsų literatūros izdan. Nuostabu, kad Bibliografija ligšiol visai to nepastebėjo: anot rusų „pissateli popisyvajut, čitateli počityvajut“,*) o nėra kas recenzijuotų. Šiuo veikalu autorė atrakino sau duris į mūsų raštijos šventynę ir išsyk užima rimtą vietą, kaip gabi ir daug žadanti rašytoja.

Aprašomoje kelionėje apima labai didelį žemės plotą, kurio tik žymiausias vietas bet gana plačiai aprašytos. Maršruta prasideda nuo Francijos; paskui Belgija, Vokietija ir Lietuva. Toliau per senovės Lietuvų žemes ir Pietų Rusiją keliauja Azijos tyrlaukiais į Turkestaną. Čia aplanko didžiausius miestus, kaip antai Taškentą, Samarkandą; paskui Bucharos chanatą, Chyvą, Mervą; pervaziuoja Užkaukaziją, Krasnovodską, persikelia per audringą Kaspoją; skersai-išilgai aplanko Kaukazą, supažindindama skaitytoją su jo miestais ir kaimais. Ta visa gam-

*) Rašytojai parašo, skaitytojai paskaito.

tos panorima papildyti etnografiškais pastabomis apie ten gyvenančias tautas-tautele. Reikia pažymėti, kad tos pastabos yra charakteringos, apibudina dabartinę šalies kultūrą ir siekia praeities, kartais gan miglotos.

Iš Vladikaukazo turistė drauge su savo kelionės palydove (p. Banaityte, savo giminaite) perskriodžia Pietų Rusiją, per Rostovą ties Donu, ir atsiduria Maskvoje. Čia aprašo lietuvių koloniją, jos veikimą ir veikėjus dabar ir praeityje; paskui nupiešia Maskvos istorines žymvietes. Pakeliui aplanko ir aprašo Tverių; pagaliai pasiekia Peterburgą, kurį geriau pažįstanti, nes ten gimnazijos mokslus įjusi ir baigusi. Taigi ir Petrogrado lietuvius dar vaikesnėmis spalvomis varsoja; taip-pat ir milžiniškųjų sostinės paminklų neaplenkia.

Aprašomąjį veikalą labai pagražina savo įvairumu ir daile iliustracijos, kurių išviso yra 102; tarp jų daug lietuviškų peizažų, bažnyčių, namų, veikėjų, tipų ir k. Vaizdeliai tiksliai parinkti ir aiškiai atspausdinti.

Šale turiningumo ir rimtos be pretensijų formos pažymėtina Pranaičių Julės didelė pilietiška drąsa: aprašydama tulas lietuvių, lenkų ir k. mokslo bei labdarybės įstaigas greta girtinųjų ypatybių atvirai nurodo silpnąsias jų puses-ydas.

Žinoma nebe ydų ir pačios autorės darbas. Tačiau tos ydos dar nenusistovėjusioje mūsų rašto kalboje yra taip nežymios, kad jos tirps-ta visumoje.

Vienas-kitas, girdėjau, prikiša kaikurias šios „Iš kelionės po Europą ir Aziją“ knygos žinias esant persenusias, paimtas iš senų geografijos vadovėlių. Aš to nepatyrčiau, ir ne tame, man rodos, šio veikalo svarba, iškur tos žinios paimtos, nes, anot priežodžio, žinoma, kad „knygos darosi iš knygų,“ bet šios rūšies raštuose svarbiau individualumo antspaudas, autoriaus siela, kuri visą medegą suaudžia į vieną kuną ir jam įakvėpia savo dvasią, sulig šių J. Slovackio žodžių:

Iškur ėmiau, ten paėmiau,

By savo spalvą tik daviau.

O šis Pranaičių Julės darbas kaip tik toks veikalas ir yra. Vadinasi tikslas atsiekta....”

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

“IŠ KELIONĖS PO EUROPAŲ IR AZIJĄ”

Parašė PRANAICIŲ JULĖ

**TA KNYGA YRA TAI DIDŽIAUSIAS
SAVO RUŠIES VEIKALAS**

Parašyta „Žvaigždės“ redaktorės, J. Pranaičiutės. Knyga turi apie 380 puslapių ir papuošta 102 iliustracijomis (paveikslais).

Indomų toje knygoje aprašymai Prancijos, Belgijos ir Vokietijos žemių, papuošti daugeliu iliustracijų.

Bet indomiausiais, beabejo, yra aprašymai įspudžių iš Tėvynės ir iš senovės Lietuvos žemių, kuriuos vienok viršija aprašymai Vidurinėje Azijoje, Kaspijos ir Kaukazo žemių ir anų žmonių. Nemažiaus įdomūs aprašymai Maskvos ir Peterburgo, su paminėjimu lietuvių naujokynių istorijos tose vietose.

Kaina	2 dol.
Audeklo apdarais	2.25
Skuros apdarais su paausnotais kraštais	3.50

“ Ž V A I G Ž D Ė , ”

3654 RICHMOND ST.,

PHILADELPHIA, PA.

„Žvaigždės“ seni skaitytojai!

Padėkit mums praplatinti „Žvaigždės“ žurnalą mėnesinę, informacijų pilną knygą.

Metams prenumerata 2 dol.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Apeigos Rymo katalikų Bažnyčios. Lenkiškai parašė kun. J. Lunkevičius. Vertė Gerutis. Antra laida, 188 pusl.	.60
Antanukas. Apysaka B. Pruso. Vertė Selimas. Antra laida, 40 pusl.	.15
Algimantas arba Lietuviai 13-ame šimtmetyje. Istoriška apysaka. Parašė Dr. V. Prietris. Penki tomai, 488 pusl.	2.50
Anima Villis. Marės Radzevičiūtės apysaka. Jono Montvilos vertimas. Antra laida, 162 pusl.	.75
Bajoro Vuošvis. Apysaka iš lietuvių gyvenimo. Parašė Jonas Kmitas. 63 pusl.	.15
Biurokratai. Apysaka iš paskutinių atsitikimų Lietuvoje. Parašė Jonas Kmitas. 79 pusl.	.25
Fabiolė arba Bažnyčia Katakumbose. Kardinolo Wiseman'o. Vertė Vytautas. 354 pusl.	1.00
Gyvačių Karalius ir kitos apysakėlės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 31 pusl.	.10
Iš kelionės po Europą ir Aziją. Parašė Pranaičių Julė. 380 pusl., 102 iliustracijos (paveikslai), audeklo apdarais	2.25
Skuros apdarais, paaukuotais kraštais	3.50
Iš daktaro pasakojimų. Rudens diena. Sulaukė. Parašė Šatrijos Ragana. 69 pusl.	.25
Išvakarės gret Lemano ežero. Parašė kun. M. Morauskis. Vertė Gerutis. 172 pusl.	.75
Išpažinties Istorija. Prancuziškai parašė kun. A. Guillois, vertė kun. A. M. Milukas. Antras leidimas 1916 m.	.50
Kova ties Žalgiriais. Istoriška drama keturiuose aktuose. Parašė Savasis (Dr. V. Pietaris). 31 pusl.	.25
Kunigo giminė. Parašė J. Gerutis. 68 pusl.	.20
Kaip Elziutė praleido Šv. Jono dieną. Parašė P. D. 63 pusl. ..	.20
Krasauninkas—Laižybos—Dievo žmonės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 28 pusl.	.10
Mercier Kardinolo gromata apie Patrijotizmą ir Išlaikymą	.05

Užprašymus ir pinigus "ŽVAIGDŽĖ" 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

ŽVAIGŽDĒS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Kun. Dr. M. Gustaičio, Du laišku iš Kelionės	.05
Kun. Dr. M. Gustaitis.....	.5
Laisvės Metu. Apysaka iš paskutinių atsitikimų. Parašė Antanas 1908 m. 187 pusl.	.75
Lietuviškas Albumas. Dalis I. Istoriskos ir šiaip jau Lietuvos vietos. Parengė ir išleido kun. A. Milukas	.75
Lietuviškas Albumas. Dalis II. ir III. Lietuvos raštininkai, žymesni vyrai ir tipai. Parengė ir išleido kun. A. Milukas	1.50
Lietuviškos Pasakos. Spaudon parengė Dr. J. Basanavičius. 262 pusl.	2.00
Laiškai iš Kelionės po Palestiną. Kaštai kun. Antano Miluko. 94 pusl.	.50
Moterystė ir šeimyna. Iš vokiškos kalbos vertė J. Gerutis. 41 pusl.	.50
Mūsų Socijalistai. Apysaka iš „Kudlamečio“ atsitikimų. Parašė Jonas Kmitas. 57 pusl.	.15
Melagių Dėdė. Vaizdelis iš Dzukų gyvenimo. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 27 pusl.	.10
Mūsų Išganytojas Jezaus Kristaus gyvenimas. Naujas pataisytas išleidimas. 209 pusl., su paveikslais	.75
Nekaltybė. Iš vokiško vertė J. Gerutis. 89 pusl.	.25
Ne Mieste Laimė. Prancuziškai parašė Pierre L'Ermite. Lietuviškai vertė Pranaičių Julė. 206 pusl.	1.00
Našlaičiai. Likimas tulos šeimos. Vertė P. Str. 81 pusl.	.15
Pasikalbėjimas Giesmininko su Lietuva. Vyskupo A. Baranausko Eilės. Kaina	.05
Pasakyk Matušei, Agnieška, Ant Garlaivio. Tris Šatrijos Raganos apysakos.	.15
Pradžia ir išsiplėtimas Katalikų Tikėjimo. Parašė Vyskupas M. Valančius. 235 pusl.	1.00
Paklydėliai. Kun. J. Geručio. Antras leidimas.	.10
Šventųjų Gyvenimai. Skaitymai kiekvienai metų dienai. Su paveikslais. Spaudon parengė kun. A. Milukas. visi 4 tomai	3.50
Drutais audeklo apdarais	4.00
Skuros apdarais	5.00
Skuros apdarais, paaukuotais kraštais	5.50
Šiapus ir anapus grabo. Parašė J. Gerutis. 210 pusl.	.60

Užprašymus ir pinigų „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Sodžionių Teologija. Parašė J. Gerutis. Gražiausia lietuviška kalba šioje knygoje išdėstyta visos Katalikų Teologijos mokslas. 285 pusl.	1.00
Pikta Dvasia. Latviškai parašė Rudolfas Blaumanis. Lietuviškai vertė I. Ildargas. 72 pusl.	.25
Patrimpo Laiškai. Kun. Miluko leidimas 1907 m.	.60
Susiskaldėliai. Vaizdelis iš mūsų sodiečių gyvenimo. Parašė J. Gerutis. 62 pusl.	.20
Trumpas Katekizmas	.10
Vaičiaičio Eilės. Su velionio plačia biografija ir paveikslu. 157 pusl.	.75
Valdimierius. Apysaka. 47 pusl.	.10

„Žvaigždės“ 1922 metų kompletas \$2.50

„Žvaigždės“ 1921 „ „ 2.50

„Žvaigždės“ 1920 „ „ 3.00

„Žvaigždės“ 1919 „ „ 3.00

„Žvaigždės“ 1918 „ „ 3.00

„Žv.“ 1917 „ „ 3.00

„Žv.“ 1916 „ „ 3.00

„Žv.“ 1915 „ „ 3.00

„Dirvos Žinyno“ kompletai 3.00

„Tėvynės Sargo“ kompletai 5.00

Keliolikos metų „Žvaigždės“ kompletai \$5 kiekvienas.

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

“ŽVAIGŽDĒS”
SPAUSTUVĒ

ATLIEKA VISUS SPAUDOS DARBUS
GERAI, PIGIAI IR GREITAI.

SPAUSDINA:

Knygas, Cirkuliorius, Tikietus, Konstitucijas, Visiting ir Business Cards, Užkvietimus Veseliju, Kopertus, Laiškus ir tt.

**Kas Darbą Paves,
Pasidžiaugs**

Kreipkitės šiuo antrašu:

“ Ž V A I G Ž D Ē , ”
3654 RICHMOND ST.,
PHILADELPHIA, PA.

INTALPA.

	Pusl.
Paveiklas	9
Lietuvos Valstybės Prezidento kalba Pirmajai Seimai atidarant.	11
Sešupė, eilės	17
Kan. Jurgis Narjauskas	20
Del Nemuno Neitralizacijos	22
Lietuvos Pradžios Mokyklų Instatymas	24
Lietuvių Spauda Amerikoje	26
Medžiaga Amerikos Lietuvių Bibliografijai	34
Satrijos Raganos Iš Daktaro pasakojimų, apysaka L. Zemės reformai vykdyti	39
Kas Girdėt Pausulyje	55
Iš Mūsų Apygardos	65
Redakcijos Atsakymai	67

Monsignoras J. Narijauskas, vienas pasekmingiausių Lietuvos ambasadorių. Reikia tikėtis, kad nauja Lietuvos Valdžia norės sunaudoti jo gabumus tėvynės labui.

Lietuvos Valstybės Prezidento kalba Pirmąjį Seimą atidarant.

Gerbiemieji Tautos Atstovai!

Man tenka nepaprastai daug garbės pirmajam prabilti į Tamstas, pirmajam pasveikinti šį augštą susirinkimą.

Steigiamasis Seimas du ir pusę metų stovėjęs Valstybės ir Tautos priešaky, atlikęs Tautos pavestą uždavinį, einant Lietuvos Valstybės Konstitucija ir įstatymais, 9 lapkričio dieną nustojo jam Tautos duotą įgaliojimą. Jo vietą štai užima padėtininkas Lietuvos Seimas, ir šiai dienai išpuola didelė mūsų Valstybės ir Tautos gyvenime iškilmė — Pirmojo Lietuvos Seimo atidarymo šventė.

Ši diena tai vienas tų mūsų Valstybės atstatymo bei kūrimo netolimos praeities žymių etapų ir kaipo tokia mūsų Tautai ir Valstybei labai brangintina. Siandien Lietuvos Valstybė, baigdama, taip pasakysiu, Valstybės kūrimo periodą, žengia į normalų Valstybės Konstitucijos dėsnių nustatytą gyvenimą. Siandien Lietuvos Valstybės istorijai atskleidžiamas naujas lapas, kurin bus išrašomi mūsų valstybiniai įvykiai, paprastajam parlamentui arba Seimui paėmus į savo rankas Tautos ir Valstybės vadovavimą.

Invesdamas Tamstas, Gerbiemieji Seimo Nariai, į tą garbingą, bet kartu ir labai atsakomą prieš Tautą ir šalį darbuotę, laikau savo kilnia pareiga bent bendrais broožais nupiešti Tamstoms mūsų Valstybės padėtį.

Steigiamojo Seimo svarbiausias uždavinys buvo surašyti Valstybės Konstituciją, išleisti seniai jau pribrendusį

Zemės Reformos įstatymą, tvarkyti visus Valstybės reikalus, einant paprastojo parlamento pareigas. Konstitucija statydamas bei Zemės Reformos įstatymą leisdamas St. Seimas, matyt, nebuvo nutolęs nuo liaudies norų, matyt, atspėjo gyviausius Tautos reikalus, nes rinkimai į šį Seimą davė maždaug tuos pačius rezultatus, kaip ir į St. Seimą. St. Seimui nustatius Valstybei pamatus, išleidus epochinės reikšmės įstatymus, Lietuvos Seimui tenka nūnai St. Seimo nutiestąjį Valstybės rūmų planą tęsti toliaus, pasirenkant kiek galima tobulesnių, mūsų šalies gerovei tinkamų formų, ar tai vykinant gyveniman jau išleistąjį Zemės Reformos įstatymą, ar tai išvystant Valstybės Konstituciją atatinkamais įstatymais.

Steigiamajam Seimui atsistojus šalies priešakyje, Lietuva buvo svetimos Valstybės finansinėje priklausomybėje, mūsų Valstybė naudojosi Vokiečių Valstybės piniginiams ženkliams. Imantis Valstybės kūrimo ir tvarkymo darbo St. Seimui buvo aišku, kad reikia iš tos priklausomybės pasiliuosuoti. Bet kaip tatai tiksliausia atsiekti, esant kraštui karo padėtyje su kaimynais iš vienos pusės, iš kitos dar nepaaiškėjus Lietuvos tarptautinei situacijai, teko daug mąstyti bei susirūpinti, ypač turint prieš akis tuos negatyvius rezultatus, kurių patyrė su savo valiutomis naujai susikūrusios Valstybės; todėl St. Seimas, turėdamas visa tai omenyje ir atsižiuūrėdamas į šių dienų faktorių komplikaciją kuri veikia į šalies valiutos pastovumą, ėjo to klausimo rišti su dideliausiu atsargumu.

Dalykas savaimi aiškus, kad pereinant iš beveik nustojusios vertės valiutos į aukso valiutą, tasai perėjimo momentas nėra taip lengvas, jis surištas yra su tam tikromis mūsų ekonominiame gyvenime sunkenybėmis. Bet užtatai mūsų Valstybės ekonominė padėtis, pati

nepriklausomybė, pasirėmusi savo pastovia valiuta, įgyja neabejotinai tvirtesnį pagrindą. Lietuvos Seimui tenka dabar labai svarbi užduotis — saugoti, kad mūsų valiuta išsilaikytų nustatytoje aukštumoje, tvarkyti šalies ūkį ir finansus taip, kad padarytasai svarbus žingsnis netik nepakenktų, bet duotų naujų pajėgų Valstybės organizmui smarkiau augti, tvirtėti ir bujoti.

Steigiamasis Seimas, dėdamas Valstybei pagrindus, tuo pačiu metu rūpinosi apibrėžti mūsų Valstybės aparatą įstatymų nustatytais taisyklėmis. Seimui, tobulinant to aparato kokybę, o ypač atsižiūrint į permainas, kurias įvyksta sąryšy su valiutos įvedimu atlyginimo atžvilgiu, teks daugelyje atvejų ministerių etatus mažinti, gal kai kuriais atsitikimais didinti.

Minėdamas St. Seimo atliktus ir neatliktus darbus, negaliu praeiti nepastebėjęs ir tai, kad St. Seimas savo laiku buvo užsibrėžęs įvykinti gana platų planą kultūros srityje, o ypač mūsų liaudies švietimo, žemės ūkio kultūros kėlimo, susisiekimo srityse, lygiai kaip sauvaliavimo pašalinimo, teisėtumo bei teisingumo įgyvendinimo žvilgsniu, tačiau dėlei nenumatytų ir nuo St. Seimo visai nepriklausomų aplinkybių minėtasai planas toli gražu ne visas tapo įkūnytas. Todėl tenka Seimui labai plati dirva ytin svarbiems klausimams rišti bei įgyvendinti.

Pažvelgus į mūsų Valstybės padėtį užsieniuose reikia pasakyti, kad St. Seimas perduoda Seimui Lietuvą jau susitvarkiusią savo santikius su Sovietų Rusais, su kuriais šiandien mes visai geruoju gyvename.

Su gimininga mums latvių tauta, išrišę sienų klausimą, palaikome gerus kaimyniškus santikius tikroje to žodžio prasmėje.

Su pasigėrėjimu turime pabrėžti, kad Pirmasai Seimas atsistojo mūsų Valstybės priešakyje, kada Lietuva yra jau priimta į Tautų Sąjungos narius, kada Suvienytos Siaurės Amerikos Valstybės, Apaštalu Sostas ir daugelis kitų valstybių yra pripažinusios Lietuvą nepriklausomą de facto ir de jure, kada pagalios Lietuvos Valstybė, kai po tokia, yra užmezgusi tarptautinius santykius su daugeliu valstybių ir tokiu būdu įėjus į nepriklausomų tautų bei valstybių šeimyną lygiateisiu nariu.

Tačiau toli gražu dar ne visi mūsų Tautos siekiniai įvykinti. Su kaimynais iš Vakarų, Vokiečiais, kartkartėmis buvo mėginta likviduoti užsilikusias sąskaitas iš okupacijos meto bei dabarties santikiai nustatyti, bet deja iki šiol pasiekti kokių nors pozityvių rezultatų tuo žvilgsniu mums nepavyko. Štai ir šiandien kaip tik tuo reikalu yra išsiųsta Lietuvos Delegacija į Berlyną, pagalios reikia turėti vilties, kad tiek kartų mėginus tarties, tiek kartų pasitarimus atidėliojus, galų gale mums pavyks užbaigti labai senas klausimas.

Daugiausia betgi St. Seimui teko kreipti dėmesį į santykių nustatymą su Lenkais. Lenkai, nors ir būdami Tautų Sąjungos nariu, vienok apsilenkdami su Tautų Sąjungos Statutu, su teise, pasinaudodami militarine pajėga, sulaužę akyvaizdoje Tautų Sąjungos atstovų padarytą sutartį, užgrobė mums priklausomus kraštus su mūsų senąja sostine Vilniumi. Tiems kraštams bei sostinei atgauti Lietuvos valdžia suvartojo visus galimus taikius būdus. Mėgino sulaužytą teisę restituoti, Tautų Sąjungai tarpininkaujant. Tautų Sąjunga, pasiėmusi dalinai tarpininko, dalinai teisėjo rolę, klausimo tačiau išrišti iki šiol nepajiegė. Pagalios pasiūlyta buvo Lenkams tą ginčą baigti Tarptautiniame Teisme, bet Lenkai,

turėdami Lietuvos žemes užėmę, nuo Teismo atsisakė. Tokiu būdu Vilniaus kraštas dar tebeneša okupantų jungą. Padėtis sudaryta pajėgos bei prievartos keliu. Lietuvių tauta nuo tų žemių, nuo savo senojo Vilniaus niekuomet neatsisakė ir neatsisakys.

Klaipėdos kraštas Versalės sutarties aktu išskirtas iš Vokietijos, nes tai lietuvių gyvenama šalis. Einant minėtos sutarties dvasia jina turi būti gražinta Lietuvai. Su pasigailėjimu tenka pareikšti, kad štai jau 4 metai nuo Versalės sutarties, o Klaipėdos Kraštas vis dar nėra Lietuvai pavestas. Šiandien rengiamasi šį klausimą rišti. Seimui teks budėti ir dėti daug pastangų, kad šio klausimo rišimas nebūtų pasuktas į neteisingą ir pavojingą vaga.

Kokie privalės būti Vilniaus ir Klaipėdos kraštų santikiai su Lietuva, įėjus jiems į Lietuvos Valstybės sąstatą, Lietuvių Tauta per Steigiamąjį Seimą yra jau nedvejodama pareiškusi savo valią, būtent, kad tiems kraštams bus duota plati autonomija jų savotiškumams saugoti bei plėtotis. Nepaisant sunkios okupacijos, neatsiziūrint pinamų įvairių politinių pinklių, tų kraštų pastangos susijungti su laisva Lietuvos dalimi kaskart vis labiau auga ir stiprėja. Čia ateina mums į pagalbą ir mūsų krašto kilstanti kultūra, geryneiga bei finansinis pastovumas, taip kad galų gale tų kraštų susijungimui su Lietuva kliudyti niekas nebepajėgs.

Kad atliktųjų darbų vaizdas būtų pilnesnis, baigdamas negaliu praeiti nepažymėjęs tų sąlygų, kuriomis teko Steigiamajam Seimui darbuotis.

Dar neįsigilinus į St. Seimo darbų esmę, Lenkų sukeltasai karas buvo nukreiptas netik St. Seimo, bet ir visos Lietuvos visuomenės pajėgas ir domėsi į apsigynimo

sūkuri, ir tik ačiū mūsų kariuomenės narsiems žygiams, ačiū sunkioms kovoms ir didelėms aukoms, žiauriems priešinininko norams buvo užkirstas kelias ir tokiu būdu sudaryta galimybė tęsti pertrauktą darbą.

Gerbiamieji Tautos Atstovai! Minėdamas mūsų kariuomenės narsius žygius, pakeltus Lietuvai iš priešų išvaduoti ar tai iš bolševikų, bermontininkų, ar lenkų, siūlyčiau garbingai žuvusius del tėvynės laisvės karžygius atsistojus pagerbti

Tačiau puolimo pavojui niekuomet neišnykus į apsigynimo reikalą per visą St. Seimo darbuotės metą mes priversti buvome ir esame kreipti daugiausiai domės, pavesdami tam tikslui žymių mūsų turtų ir sveikatos ir gyvybės resursų. Štai ir bus viena svarbiausių kliučių, kuri trukdyte trukdė St. Seimui vykinti užbrėžtąjį darbų planą.

Tamstoms, G. Seimo Nariai, tenka nelengvas uždavinys įgyvendinti netik tai, ką buvo užsibrėžęs St. Seimas, bet savo būsimų darbų programą dar žymiai praplėsti. Nėra pamato abejoti, kad tai atsiekti pavyks, nes inteligentinės šio Seimo pajėgos žymiai sustiprėjo, didelė Tamsų dauguma atsinešate prityrimo iš darbuotės St. Seime ar Valstybės įstaigų administravime kelias darbui jau pramintas, be to, skaitlingas visuomenės dalyvavimas rinkimuose duoda Tamstoms, Gerb. Seimo Nariai, daug Tautos pasitikėjimo sprendžiant šalies reikalus — visa tai privalo teigiamai atsiliepti į Seimo darbuotę.

Leiskite man, G. Tautos Atstovai, mūsų darbams palinkėti kuogeriausio pasisėkimo. Tegu Jūsų pastangomis pavyks sudaryti tikrai tvirtą ir tikrai laimingą Lietuvą!

Š E Š U P Ē.

Sešupe brangī! Man trūksta iegū,
Kad tavo grožību supratus pilnai...
Nenoriu izeisti, kas širdžiai brangu,
Atleisk, tad, jei grožē atjāusiu silpnai!.

I.

Jei jūros ilgiesi, pamilēs audras,
Jei šelstančią karę pamilus siela,
Tai ji prie Sešupēs smagumo neras,
Ji — dvasios ramybē, šventoji tylā.

...Tarp pievū žaliujū, plačiujū lankū
Vingiuoja Sešupēs tyloms vandenai,
Juos vietomis glosto paūksmēs miškū.
Ir stebis Sešupē jū grožē dažnai.

Krantai vietoms baisūs, uoloti, stati,
Tai vēl šit lēkštučiai, vanduo prausia juos,
O laimē tom vietoms tikrai atjauti,
Kurias vandenimi Sešupē apjuos.

Pakrantėje karklai čiūčiuojas tyliai,
Palinko Sešupēn, josios bangu,
Ir ilgisi jūju, jas glosto meiliai,
Matyt, atsitiesti neturi iegū.

Sit nendrēs įbridę vandens sukuryņ,
Ziūrėk, o išvysi, jos tuoj išsigas,
Slamės tik slaptingai ir spiesis būryņ,
Tai vėl jos nurimę kutena bangas.

II.

Sypsojos saulutė ir nyko miško,
O jos paskutiniai gelsvi spinduliai
Sešupės paviršių paglostę sutiško
Ir skendo, jie skendo Sešupėn giliai.
O ten vakaruose, aukštybės liepsnoja,
Taip pat ir Sešupėj regėjos liepsna.
Bet nykti pradėjo... tik gelmės dunksojo,
O krūmuose girdėjos lakštutės daina.
Ir plaukė lakštutės daina vakarinė,
Ji skrido į erdvą ir verzės pirmyn,
Prie savęs prispaudus Sešupės krūtinė
Viliojo, juos nešė tolyn ir tolyn...
Sit mirga žvaigždutės bangų sūkuryj,
Jos šypsos, tai krykščia, tai spindi tyliai,
Tai vėl susispietę sau žaidžia būryj;
Sit mėnesies šypsos gelsvi spinduliai..
Nakties karalioj Sešupė žerėjo,
Graži, pasipuošus, it deivė jinai.,
Ją dangus ir žemė karštai pamylėjo.
Paskendusi laimėj vingiuoja nūnai...

III.

Saulutė pietuose. Bet veidą jinai
Jau maudo, markina bangų sūkuryj,

Bangos bučiuoja tą veidą dažnai
Ir krykščia saulutė bangu viduryj.

Zuvytės tik pliauškia, tik mirga, antai
Prieš vandenį plaukia, tai vėl atgalios,
Bet vos žuvininko tinklus užmatai,
Pranyko... ir ieškos sau vietos gilios

Ant kranto bestovint — gražus reginys:
Žiūri, ir jauti jau vilionę bangu,
Jos tokios malonios... Jų vienas žvilgsnys
Ir jau pasipriešint nėra paiegu..

Tuoj, trenkęs drabužį, meties vandenyn,
It laimės šaltinyj jauties tarp bangu,
Jos glosto, bučiuoja, vilioja gilyn.
Tik pūškinies, nardai... Smagu, ai, smagu!..

.....
Kam Rona, Luara svajojas nūnai.
Gal, ilgis nuolat vienos, ar kitos,
Bet man — tik Sešupė svajonė — sapnai
Ir Rona, tikiu, man ją neatstos!..

Gintautas

Marijampolė
23—IX—1922.

Kan. Jurgis Narjauskas.

Pereitą rudeni išvažiavo atgal į Lietuvą iš Rymo pirmasis Lietuvos atstovas prie Sv. Sosto, kanonikas Jurgis Narjauskas. Išbuvo šioje vietoje be maža tris metus.

Neįprastai sunkiose aplinkybėse jam atsiėjo veikti Ryme: nė buto, nė kancelerijos, nė tradicijos, nė pagelbininkų nebuvo, nė gi pinigų pakankamai.

Italija, nieko beveik apie Lietuvą nežinodama, nenorėjo nė išleisti jos diplomato, bet ilgieji skvernai palengvino kan. Narjauskui pasiekti Rymą.

Vatikane nors žinojo apie Lietuvą, bet maža į ją tikėjo: reikėjo ilgai kantriai ir atsargiai tasai tikėjimas čion kelti.

Italų spauda Lietuvą laikė Rusijos arba Lenkijos, kaip pasisekant, dalimi: reikėjo protestuoti, tartis, taisyti, įnešti šviesos.

Mes dar neturėjome atstovo prie Kvirinalo, o reikalų buvo: išduoti piliečiams pasai, vizuoti svetimtaučiams, konstatuoti pilietybę; beto informuoti apie tėvynės stovį, užprotestuoti prieš mūsų skriaudikus. Kan. Narjauskas lig 1921 m. atlikdavo ir šias pareigas. Dažnai jį galima buvo regėti Konsultoje, kur prie jo buvo priprate kaip prie atstovo de facto.

Mes neturime Ryme savo jaunuomenei prieglaudos, o keletas dvasiškių atvyko mokintis: reikėjo kuo galint paremti jų gana sunkus stovis.

Kan Narjauskas atvažiavo į Rymą gana gerai mokėdamas tris butinai reikalingas geram atstovui prie Vatikano kalbas: italų, francūzų ir lotynų. Tai-gi, iš pirmos dienos galėjo veikti.

Jo veiklumas turėjo tikslą kelti Lietuvos nepriklausomybę su sostine Vilnium visose jam pasiekiamose sferose, butent: Vatikane, Kvirinale, spaudoje ir privačiose pažintyse.

Valstybė neturėjo lėšų spaudai ir platesniam veikimui. Amerikos kunigų draugija „Pagalba“, kun. Miluko ir kitų kelių New Yorko apygardos kunigų suorganizuota, gausiai sušalpė atstovą: galėta aikvoti reprezentacijos reikalais, spaudos, nuolatiniam žmogui, pakviesti rimtų bendradarbių, įsteigti laikraštėlis (L'Eco di Lituania), išleisti veikalėlis.

Vatikane kan. Narjauskas įgijo vardą nuoseklus ir taktingo Lietuvos reikalų prižiūrėtojo. Visi maloniai jį priimdavo pasikalbėti. A. a. Benediktas XV niekuomet neatsakė audijencijos; atstovas buvo pas jį išviso septynis kartus rasdamas visuomet susidomėjimo Lietuvos reikalais. Su Pium XI kan. Narjauskas pasipažino dar 1919 metais Varšavoje. Jau tuomet ilgame pasikalbėjime išdėstė dabartinės Lietuvos uždavinius. Beatstovaudamas turėjo paskui kovoti prieš Varšavos nuncijų delei Benediktinių klausimo, gindamas mūsų dvasiškiją ir užginčydamas Nunciujo jurisdikciją Lietuvoje. Sužinota, kad Nuncijus apleisdamas Varšavą turėjo įsitikinimo, kad Lietuvių pusėje teisybė.

Didžiausias kan. Narjausko laimėjimas benetik bus tai, kad Rymas, nepaisydamas kelių šimtų mūsų bažnytinės vienybės su Lenkais, davė mums separaciją, išskirdamas Lietuvą iš Varšavos jurisdikcijos ir pasiųsdamas į Lietuvą atskirą atstovą, Apaštališkąjį Vizitatorių.

Varšavos nuncijus tapęs Popiežium maloniai atsiminė savo buvusį antagonistą. Kai—kam nesąmoniam galėjo šrodyti, kad tuodu žmonės negali susitikti. Buvo visai

kitaip: naujasis Popiežius išleido kan. Narjauską į privačią audijenciją ir maloniai pasikalbėjo. Atsitraukusį iš atstovavimo Pius XI priskyrė kan. Narjauską prie monsignorų suteikdamas nežemą Popiežiaus rume laipsnį — Cameriere secreto sopranumerario.

Išvažiudamas kan. Narjauskas pasiprašė vėla į audijenciją. Priimtas Rugsėjo 4 d. dėkojo Jo Sventenybei už garbės laipsnį. Sv. Tėvas laimindamas grįžtantį isakė pareikšti Lietuvai Apaštališkojo Sosto palaiminimą.

Del Nemuno Neutralizacijos.

LIETUVOS ATGIMIMO DRAUGIJOS ZODIS.

Bepartyvė Lietuvos Atgimimo Draugija savo visuotiname susirinkime iš 29. 10. 1922, apsvarsčiusi išorinę Lietuvos politinę padėtį saryšy su paskutiniąja Ambasadorių Konferencijos nota, išreiškia šiuo klausimu savo nusistatymą, žinotiną plačiai Lietuvos visuomenei ir valdžiai:

Antantė teikia mums pripažinimo de jure sąlygą — neutralizuoti Nemuną. Šis pasiūlymas prilygsta anksčiau žadėtam pripažinimui de jure — sąlyga sutikimo priimti Hymanso projektą. Vadinas: Antantė duotą mums pripažinimą de jure, jeigu išsizadėtume nepriklausomybės de facto

Labai gerai tai žino Antantė, bet aiškiai pasiūlymo vertę suprato ir mūsų buvusis ministeris prof. Jurgutis, ryškiai atsakymo notoje išdėstęs Lietuvos valdžios šiuo klausimu nusistatymą. Tačiau Ambasadorių Konferenci-

ja, būk nesupratusi p. Jurgučio atsakymo, jau nekantraudama, ultimatyviu tonu, reikalauja per mūsų atstovą Paryžiuje p. Milašiu iš mūsų valdžios ūmo paaiškinimo.

Ko gi nori iš mūs Antantė? Ji, pataikaudama stipresniam lenkui, nusistačius yra šiokių ar tokių būdu sujungti mus su lenkais geruoju, be kraujo praliejimo, kad 1) patenkinti lenkus, — nes „niemasz Polski bez Litwy“, 2) sutverti bendrą frontą „od morza do morza“ tarpe rusų ir vokiečių, 3) kad nesudrumsti sau (t. y. Antantei) ramaus gyvenimo, nes imant lenkams Lietuvą par force (jėga), nežinia, kas gali atsitikti, — juk būna, kad ir mažas kupstas didelį vežimą išverčia. Serbai gyvuoja — Austrijos kaip ir nēr... Visa tai Antantė gerai supranta ir atatinamai elgiasi, pasitikėdama mūsų nuolaidumu ir Lenkijos agentų darbais.

Kokį atsakymą į paskučiausią notą duos mūsų valdžia — mes nežinom, bet kokį atsakymą duos tauta, tą mes aiškiai žinom, čion jau pranešdami: Lietuva niekuomet nesidės su lenkais bet kokiomis, josios savistovybę slopinančiomis, sąlygomis. Lietuva pasiliks suverene, neatsižvelgiant jokių pastangų arba kieno nors kombinacijų. Priešintis panašiam tautos nusistatymui nepatartina valdžiai. Reakcija kiltų griežtesnė, negu prieš Hymanso projekto priėmimą. Atsakymas Ambasadorių Konferencijai turi būt aiškiai neigiamas. Ziauraus priešo reikalams, nepadėjusio dar ginklo ir užgrobusio vieną trečdalį Lietuvos, negali būt leistas Nemunas susisiekimui, tuo labiau, kad čion glūdi noras suskaldyti Lietuvą bei greičiau Klaipėdos kraštą pavergti.

Gi su valdžia, pasiryžusia ginti šalies nepriklausomybę, tauta eis visuomet išvien.

Lietuvos Pradžios Mokyklų Įstatymas.

Spalių mėn. 6 d. Steigiamajame Seime trečiuoju skaitymu priimtas pradžios mokyklų įstatymas.

Už kelių dienų šis įstatymas buvo paskelbtas Vyriausybės žiniose ir nuo tos dienos tapo jau privalomu įstatymu.

Cia paduodama svarbesni to įstatymo dėsniai.

Pradžios mokyklas steigia Švietimo Ministerija, savivaldybės, visuomenės bei tikybinės organizacijos ir atskiri Lietuvos piliečiai. Visos tos mokyklos yra Švietimo Ministerijos žinioje.

Pradedamojo švietimo reikalams Lietuva dalijama švietimo rajonais, laikantis apskričių sienų. Viename rajone negali būti daugiau kaip 75 ir mažiau 40 normalinių pradedamųjų mokyklų.

Normalinė pradedamoji mokykla steigiama ne mažesniai gyventojų skaičiui, kaip 500, bet išimtinoj vietoj, Švietimo Ministerijai sutikus, mokykla steigiama ir mažesniai gyventojų skaičiui.

Normalinėj pradedamojoj mokykloj nustatomas metų kursas keturiais skyriais ir dviem klasėm.

Mokykloje mokoma tikybos, gimtosios kalbos, aritmetikos, Lietuvos istorijos ir t. t. Programą nustato Švietimo Ministerija. Tikybos dėstyti turi teisę tik tie asmenys, kuriems leidžiama dvasinės vyresnybės. Pradedamąją mokyklą privalo eiti visi, bet kurios lyties vaikai tarp 7-14 metų amžiaus. Pradžios mokyklose mokslas yra nemokamas.

In kiekvieną rajoną Švietimo Ministerija skiria pradžios mokyklų inspektorį. Inspektorius tvirtina savo rajone skiriamuosius mokytojus; skiria ir prižiūri visus savo rajono pradedamojo švietimo reikalus.

Pradžios mokyklos mokytojais gali būt asmens, baige mokytojų Seminariją arba Aukštesniąją mokyklą. Mokykla, kur yra nemažiau kaip du mokytojai, vienas skiriamas jos vedėju ir turi atsakomybę už visą mokyklos darbą, atstovauja jai visose įstaigose. Mokyklos vedėjas turi turėti mokslo cenzą ir bent dvejus metus praktikos mokykloje.

Mokytojų vaikai atleidžiami nuo mokesnio už mokslą augštesniose mokyklose. Mokytojas, susirgęs fizine liga, nenustoto teisės gauti algą 6 mėnesius, psichine — ligi vieno metų.

Prie kiekvienos mokyklos mokslo metų pradžioj sudaromas tėvų Komitetas. In jį eina 5 asmenys, išrinkti visuotinojo mokinių tėvų ir globėjų susirinkimo, visiems metams. Jame dalyvauja ir mokyklos vedėjas sprendžiamuoju balsu. Tėvų Komitetas sustato mokyklos samatą, turi teisę pristatyti pradžios mokyklų inspektoriui kandidatus į mokytojus, rūpinasi bendrai vaikų auklėjimu, mokyklos ūkiu ir t. t., išskyrus mokymo programą. Tėvų komitetas turi teisę reikalauti, kad mokytojas, netinkamai einąs savo pareigas, metams pasibaigus būtų iš vietos iškeliamas. Toksai reikalavimas turi būti padarytas raštu dviem trečdaliais balsų ir patvirtintas Svetimo Ministerijos.

Apskrities centre sudaroma apskrities Svetimo komisija. In ją ieina 3-5 nariai, išrinkti apskrities Tarybos. Mokyklų inspektorius Komisijoj dalyvauja patariamuoju balsu.

Mokytojams algas nustato ir moka Svetimo Ministerija, butą su reikalingiausiais baldais ir kurą duoda valstiečių savivaldybės.

Uždarant mokyklą, jos žemė, namai ir t. t., gali būti suvartoti tiktai vietos švietimo reikalams.

Lietuvių Spauda Amerikoje.

Mažne suvirš šimtmečio bertainį pirm 1904 metų lietuvių laikraštiniškai ir redaktoriai Amerikoje stengėsi pateikti žinių apie laisvosios šalies — Suvienytų Valstijų — žmonių įpročius, teises, savivaldybą, teipgi pamokinti savo tautiečius skaityt žinias bei informacijas jiems atspauzdintas. Valdiškos statistikos sulyg lietuvių nuo 1899 parodo mums, kad penkiolikos metų laikotarpyje (nuo 1899 iki 1914), iš 252,594 lietuvių immigrantų, 117,166 nemo-kėjo nei skaityt nei rašyt. Nuo 1869 m., kuomet prasidėjo skaitlinga lietuvių immigracija šion šalin, tas analfabetu nuošimtis turėjo būti daug didesnis, nekaip 20-to šimtmečio pradžioje. Lietuviai stebėtinai pažengė savo — apšvietime ir išsilavinime, vyriausia, ačių naudingai demokratinės Amerikos įtakai.

Lietuvių laikraštinių kū patriarka kun. A. Dambrauskas — Jakštas štai kaip pasakė 1903 m. apie Amerikos lietuvių spaudos įtaką į lietuvių visuomenę Europoje: „Tanki korespondencija su užsieniu, pasakojimai grįžtančių į tėvynę brolių apie laisvę už okeano, apie lietuvių susirinkimus ir paskaitas, ant galo skaitymas per suvirš 20 metų patriotinių, turiningų, rusų cenzūros neapkarpytų spaudinių — visa tai padarė, juog Lietuviai per paskutininosius 20 metų savo išsilavinime pažengė daug toliaus, negu kitose aplinkybėse būtų galėję pažengti per visa šimtmetį....“ (Dirva Žinynas, Nr., 1903, p. 13–14.)

Nepaisant kaip mažai apšviesti buvo, lietuviai immigrantai šioj šaly negali būti kaltinami už savo apšvietos tokią padėtį. Juų tamsybė buvo jiems antmesta jų galingų slėgėju — Rusijos Valdžios ir jos valdininkų;

Lietuvoje mokslas lietuvių kalboje buvo neleistinas, skaitymas ir laikymas knygų gimtąja kalba buvo kriminalas prieš šalies įstatus ir baustinas ištrėmimu Siberijon ar kiton šiaurių Rusijos leduoton provincijon. Tokia nenaturalė dalykų padėtis, teisybė, buvo apgailėta daugelio, net iš pačių rusų biurokratų, visgi ji slėgė Lietuvos žmones suviršum keturiasdešimts metų (1863—1904.)

Plačiai žinomas Rusijos juristas, grafas Leliva viename savo spaudinių „Lietuvių tautos Rusų imperijoje padėjimas“. — (V paragrafe) išaiškina, kaip tas Rusų valdžios keistas elgimasis su lietuviais buvo priešingas Rusijos įstatams, kaip žiaurus ir kaip kenksmingas pačios Rusų valstybės interesams. Tas išmintingas teisėjas štai ką pasakė apie lietuvių priemones, stengianties suteikti savo vaikams elementarinį mokslą:

„Nepaprastas valdžios spaudimas, pradžioje šeštų dešimtų metų, užgriuvęs ant šiaurvakarių krašto, išskyrus iš jo sudėjimo tris baltrusiškas gubernijas ir pavedus jas, kaip ir kitur, tik po valdžia gubernatorių, susikrovė ypatingai ant Vilniaus general gubernatorystės, apimančios vieną beveik etnografišką Lietuvą. Tokiu būdu lietuvišką tautą trisdešimts suvirš metų sunkina našta taip sunki, kokios neneša ant savęs nė kokia kita tauta ir nė koks kitas kraštas rusiškoje viešpatystėje ir nė viena tauta visoje Europoje...

Lietuvių tauta jieško mokslo, šviesos ir stengiasi igyti apšvietimą. Bet ji neturi mokyklų, nes mokykla paremta ant svetimos ir nesuprantamos kalbos ir turinti prie to daugiausiai pašalinius, visai neapšviečiančius siekius, tiktai kankina lietuvių vaikus ir žeidžia juos iš dvasiško atžvilgio. Loconomis jiegomis ir pragumais užveda atskiros tėvų kuopos — sodiečių paslaptas mo-

kyklas savo sodžiuose, kur jų vargingi vaikai galėtų pramokti skaityti ir rašyti savoje prigimtoje kalboje. Čionai žiemos laike, kada nėra darbo laukuose, slaptai mokinasi šitie mėlynakiai ir baltaplaukiai lietuvių vaikeliai, su slapčia baimė dairydami į duris ir visados laukdami, kad štai pasirodys k a s ž i n k a s ir visus juos iš čia išvaikys. Ir štai tas k a s ž i n k a s pasirodo neretai, iš nežinių, staiga, su epoletais, su skambančiais pentiniais, kartais su tokiu baisiu rungu rankose, ir visus juos išvaiko, jų mokytoją suima ir visas jų knygeles, taip jiems mielas ir brangias, pagriebia ir kasžinkur su savim išveža...”*)

Delei tokios nepakenčiamos dalykų padėties beveik trys milijono ketvirtys išbėgo iš savo šalies, ieškodami laisvės ir josios palaimintų vaisių Amerikos Suvienytose Valstijose. Kaip veik jie čia apsistojo, pirmuočiausiu jų rūpesčiu buvo organizuoti ratelius, kliubus ir draugijas savo analfabetams broliams mokyti skaityt pirma gimtoje kalboje, paskui semti naudą iš Amerikos vakarinių mokyklų klasių. Per suvirš 30 metų Amerikos lietuviai, suorganizavę kliubą arba ratelį, būdavo pratę atsišaukti į savo laikraštiniukus, prašant paaukoti jiems knygų. Tuos atsišaukimus jie leisdavo per lietuvių laikraščius, kad norintieji padėt šviestis visuomenei, pasiųstų savo aukas paduotu antrašu. Aš žinau daug lietuvių darbininkų, nemokančių skaityti, bet kurių vaikai skaito jiems lietuvišką laikraštį, siunčiant duokles tokiems skaitymo rateliams.

Pirm karės būdavo paprastas daigtas tarpe lietuvių laikraštiniukų siuntinėti savo spauzdinis dykai visokioms ligoninėms, viešioms knygynams arba net skaitymo rateliams, kur buvo matoma noras skaityti tarpe lietu-

*) Položenije Litovskago Naroda v Rossyjskom Gosudarstvie.

vių ligonių, globėjų ar narių. Toji procedūra, nepaisant savo dedelės naudos lietuvių žmonėm, buvo sunkia našta lietuvių laikraščių leidėjams, ir lietuvių redaktorių bei rašėjų gyvenimą ji darė vien ilga pasišventimų grandine, bet jie ją nešė kantriai ir maloniai, vylėdamiesi, kad lietuvių tauta iš to turės didelę naudą.

Užvis labiausia pasizymėję Amerikos lietuvių spaudos istorijoje asmens tai: J. Paukštis, kun. A. Burba, Dr. J. Sliupas, kun. A. Milukas, A. Olševskis, J. Sernas—Adomaitis, kun. V. Varnagiris, paskiaus Lietuvos Mylėtojų Draugija, dar vėliau Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, Susivienijimas Lietuvių Rymo katalikų ir kitos organizacijos

Pirmutinį lietuvių spaudinį Amerikoje pradėjo Mikas Tvaranauskas, kuris 1874 ėmė išleidinėti periodiniai lietuvių anglų — ir anglų—lietuvių žodyną, Shamokin'e, Pa.

Kelis metus vėliau, 1879 jis pradėjo leisti New Yorke „Lietuwiszka Gazieta“. 1886 Juozas Paukštis pradėjo leisti Plymouththe „Wienybę Lietuwninkų“, o už metų, Mahanoy City, Pa. pasirodė „Saulė“. „Saulės“ leidėju ir redaktorium buvo D. T. Bačkauškas. „Vienybė Lietuwninkų“ žymiai susidrūtino, atvykus į šią šalį Dr. J. Sliupui ir kun. A. Burbai aštuonesdešimtais metais. Abu jiedu pabėgo nuo Rusijos valdžios persekiojimų už jų pastangas savo tautiečių apšvietai. J. Sliupas mėgino pats tulą laiką leisti gambiai redaguojamą „Lietuvių Balsą“, deja su tiršta radikalizmo priemaiša; delei tos priežasties tas laikraštis greit išnyko. „Saulė“ aiškinant lietuvių lenkų vienybės reikalą, Sliupas ir Burba su savo pasekėjų parama suorganizavo Lietuvių mokslo draugiją ir sutelkė ją prie „Vienybės Lietuwninkų“. Ta aplinkybė pakėlė minimą laikraštį ir sutraukė apie jį daug gabių sandarbinkų. 1907 m. tas laikraštis perkelta Broklynan ir

dabar ji išeina du kartu savaitėje kaip „Vienybė“. „Vienybės L.“ spaustuvė išleido daug senų knygų, žymiausių lietuvių autorių originalių veikalų ir vertimų.

1894 m., Shenandoah, Pa. pasirodė „Garsas Amerikos Lietuvių“, kuri pirmiausia leido du apygardos lietuvių kunigų: kun. P. Abromaitis ir kun. J. Zilius. Nuo 1896 m. ji paėmė kun. A. M. Milukas, vienas buvusių „Vienybės“ redaktorių, tuomet dar ką tik išventintas į kunigus, užbaigus anam teologijos mokslą Overbrook'e, Pa.

Vėliaus suorganizuota bendrovė iš kelių lietuvių kunigų ir „Garsas Amerikos Lietuvių“ tapo vienatiniu Lietuvių Rymo Katalikų Amerikoje organu. Po kiek laiko jis perkelta į Minersville, Pa., o po tam į Elizabeth, N. J. Tarpe svarbiausių „Garso Am. L.“ bendradarbių minėtini kun. J. Zilius ir A. Kaupas, kurie vėliaus išsilavino į pirmos eilės rašėjus.

Lietuvių gyventojams Chicagoj, Ill. žymiai pasidauginus, A. Olševskis su kitais bendrininkais, o paskui pats vienas pradėjo leisti savaitinį laikraštį „Lietuva“. Savaimi prasilavinęs, J. Paukščio typo, bet energingas ir sumanus vyras jis užsiėmė private banko apyvarta, tuomet labai populiarė tarpe Chicagos pašaliečių. Jis praturtėjo ir parsitraukė redaktoriauti J. Serna, gabų gerai apšviestą, buvusį „Varpo“, mokytų lietuvių organo, ledžiamo Tilžėje, Vokietijoje, redaktorių. Būdamas gabus ir darbštus žurnalistas J. Sernas ne tik pakėlė augštai Chicagos „Lietuvos“ vėliavą, bet ir išvertė daugybę mokslo rankvežių, kuriuos atspaudino Olševskio firma. Si užtemdė J. Paukščio firma ir keletą metų ji lenktyniavo geros literatūros patiekimo kiekybe tik su A. Miluko ir Ko. firma. Shenandoah, Pa., leidėjais moksliško bertaininio žurnalo „Dirva“ (paskiau „Dirva—Žinynas“) ir Lietuvių katalikų

Spaudos Bendrija — „Zvaigždės“ leidėjais. Abi tiedvi pastarosios firmos buvo suorganizuotos kun. A. M. Miluko; anos pralobino lietuvių literatūrą atspauzdinimu žymiausių lietuvių rašėjų veikalų: J. Basanavičiaus, Dr. V. Pieterio, Geručio, Kmito, lygiai kaip ir pirmaelių vertimų tokių autorių, kaip Stevenson, Wiseman, etc.

„Dirva Žinynas“ paliovė ėjus sykiu su gražinimu lietuvių spaudos Rusijoje 1904 m. Savo pastarais metais tas bertaininis laikraštis buvo vienatine lietuvių patriotų, išblaškytų po Rusų imperiją, jungė.

Kita kunigo Miluko spaudos firma, Lietuvių katalikų Spaudos Bendrija, paėmusi savo kontrolėn „Zvaigždę“, leidžiamą kun. V. Varnagirio Brooklyne, 1902 m. perkėlė ją į Shenandoah, Pa., o 1909—Philadelphion. 1911 m. ji pasikeitus į A. Milukas ir Ko. iki paskutinių dienų leido savaitraštį „Zvaigždę“ lietuvių katalikų interesams ginti Pensylvanijoje ir New Yorke; su šiais 1923 metais „Zvaigždė“ virto mėnesiniu žurnalu. Svarbiausios spaudinių minėtinas Dr. A. Jusaičio „Lietuvių tautos istorija“ kuri, tapus išversta anglų kalbon ir išleista armisticijos mete, sukėlė palankiausių komentarų vyriausiuose Amerikos denraščiuose, savaitraščiuose ir žurnaluose, o taip pat tarpe augštų valdžios oficialų Amerikoje ir kitose šalyse.

1898 m. kun. M. Kriaučiūnas, šv. Jurgio parapijos Chicagoje, Ill., klebonas pradėjo leisti savaitraštį „Katalikas“. Kelis metus vėliau tas laikraštis pavestas vietos privatiniam bankieriui J. Tananevičiui, kuris su jo pagalba sutraukęs į savo privatinę banką šimtus tūkstančių dolerių iš neturtingų žmonių, subankrūtyjo. Jo laikraštis tapo palaidotas bankrūto bangose kartu su depozitorių šimtais tūkstančių dolerių pinigų.

90-tųjų pabaigoj kun. Juozas Zebris, šv. Juozapo Lietuvių R. K. parapijos Waterbūry, Conn. klebonas ėmė leisti gambiai redaguojamą savaitinį „Rytas“. Tą kleboną iškėlus į New Britain, Conn., jojo įpėdinis kun. Petras Saurusaitis paėmęs globon ano laikraštį pakeitė jį į „Bažnyčios Tarną“, kuris gyveno suvirš dvyliką metų. Kun. Saurusaitis pasižymėjo kaip nenuilstantis pilnosios blaiybės platintojas tarpe Amerikos lietuvių. Jis teipgi yra parašęs nemažai tikiybinių įtalpos knygų lietuvių kalboje.

1910 m. lietuvių katalikų kunigų bendrovė pagimdė savaitinį „Draugą“ Wilkes Barre, Pa. Tas laikraštis netrukus perkelta Chicagon. 1915 m. „Draugas“ virsta dienraščiu, gambiai redaguojamas D-ro A. Maliausko.

„Draugo“ spaudos Ko. nūnai yra vienuolių Tėvų Marijonų globoje. Be šio laikraščio jie dar leidžia savaitinį „Laivą“ skiriamą sekmadienio mokykloms. „Draugan“ rašinėdavo kaikurie išymiausių lietuvių rašėjų, kaip Dr. F. Bučys, jo buvęs redaktorius, Dr J. Totoraitis ir kiti.

Chicagoje greta „Draugo“ da išeina mėnesinis „Motery Dirva“ — lietuvaiočių katalikų sąjungos organas, „Giedra“ — mėnesinis katalikų studentų laikraštis, „Vilnis“ bei „Zinios“, kraštutiniųjų socialistų savaitraščiai ir socialistų dienraštis „Naujienos“. Pastarasai yra nūnai gambiausiai redaguojamas lietuvių laikraštis šioj šaly.

Didžiame New Yorke be pirmiaus paminėtosios, „Vienybės“ išeina dar trys laikraščiai: bolševikų dienraštis „Laisvė“ ir dar du kitu dideliu savaitraščiu: „Garsas“ — oficialis Lietuvių Rymo Katalikų Susivienijimo organas ir „Tėvynė“, teipgi oficialis Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organas. Abu tie du savaitraščiai labai prasiplatinę tarpe atsakančių minėtų organizacijų na-

rių. „Tėvynė“ ligi neseniai buvo redaguojama vieno gabiausių lietuvių rašėjų—Vairo—Račkausko, kuris pasitarnavo lietuvių literaturai, išverdamas Longfellow „The Song of Hiawatha“, teipgi ir savo originaliais veikalais.

Cleveland'e, Ohio, išeina didelis agresivis savaitraštis „Dirva“, leidžiamas nuo 1915 m. Ohio'jaus Lietuvių Spaudos Bendrovės. Tame pat mieste jau treči metai eina mokslo, literatūros ir satyros mėnesinis laikraštis — „Artojas“, leidžiamas Lietuvių Apšvietos Draugijos, Lietuvių pažangiosios Moksleivijos Susiv. Amerikoje organas.

Akron, Ohio, Spaudos firma leidžia satyros savaitinį laikraštį „Vanagas“, kurio įkūrėju ir pirmutiniu redaktorium buvo kun. A. Janušas, pirm kelių metų leides satyros laikraštį „Zvirblį“.

Bostone, Mass. eina trys lietuvių laikraščiai: „Darbininkas“, šv. Juozapo Darbininkų sąjungos, suorganizuotos kun. F. Kemėšio 1915 m., laikraštis; savaitinis „Sandara“ nuo 1913 m. — politinės tuo pat vardu organizuotės oficialis organas, teipgi „Keleivis“ nuo 1905 — utrasocijalistinis savaitinis leidinys.

Iš Dubois Pa. leidžiama „Meilė“ — tikybos mėnraštis. Wilkes Barre, Pa. nuo 1921 m. išeina pusiau savaitinis „Tėvynės Balsas“ — kietųjų anglių sričių, Penssylvanijoje, lietuvių katalikų reikalams skiriamas.

J. P.

Medžiaga Amerikos Lietuvių Bibliografijai.

Sitas straipsnis, lyginai kaip ir „Lietuvių Spauda Amerikoje“ buvo ruošiamas tuo tikslu, kad juos galėtų sunaudoti „Literary Digest'o“ redakcija kaip medžiagą savo rengiamai anglų kalboje Lietuvos Istorijai. Kelių mėnesių patyrimas parodė, kaip sunku surinkti medžiagą Amerikos lietuvių Bibliografijai. Pagarsiau visuomenei koki man pasisekė surinkti knygų sarašą. Pati didžiausia stoka išskaityme Amerikoje išleistų knygų paakis kitus da pildyti, kol dar galima, tą sarašą. „Žvaigždės“ žurnalo lapai atdavi visiems norintiems prisidėti prie pilniausio mūsų kultūros darbo atlikimo.

J. P.

Patkulis, politiška tragedija penkiuose veiksmuose, pagal Karolo Gutzkovo veikalą, lietuviškai parašyta Jono Šliupo. Naujorkas, Spaus-tuvėje „Lietuviškojo Balso“ spausdinta, 1887 m.

Budas Senovės Lietuvių Kalnėnų ir Žemaičių. Parašė Simonas Daukantas, Vilniaus Universiteto Philozophijos Magistras. Antras spausdimas, Plymouth, Pa. Kaštais „Susivienijimo Lietuvių Katal. Amerikoje.“ Spaus-tuvėje Juozo Paukščio, 1892. (Kun. A. Burbos per-taisyta iš originalės žemaičių tarmės).

Atsiszukimas į Lietuvius Lauryno Ivinsko Europiskzai - Amerikiskzai Lietuviškos Draugystės. Spaus-tuvėje Juozo Paukščio, Ply-mouth, Pa., 1894. Prisirengimui prie Paryžiaus parodos Komit.: 1) Mr. Jonas, Mount Carmel, Pa., Lithuanian Churrh; 2) A. Milukas care of Rev. P. Abromaitis, Shenandoah, Pa.; 3) A. Kaupas, care of Jos Lorkowski, 340 E. Willis Ave., Detroit, Mich.).

Atsiszukimas į Brolius Lietuvius Lauryno Ivinskio Liet. Amer. Europ. Draugystės, Plymouth, Pa. Spaus-tuvėje Juozo Paukščio, 1894 m. (II Atsišzukimas).

Padėjimas Lietuvių Tautos Rusų Vieszpattytėje. Grafo Ielivos sociologiškas paišyns. Vertė kun. A. Kaupas. Išleista kaštais kun.

Kn. II, Lietuviškas Knigynas, N. 4-10. „Viltis Musų Mokslas, Tikyba Švento.“ Katalikų Bažnyčia ir Mokslas, prof. J. A. Zahmo lekcija. Vertė kun. A. M. Milukas. In. Ameriką. Atminimas kelionės į Ameriką, V. Stagaro. Laiškai pas S. Daukantą, Knigynas Mah. Plane kuopos. 1897, Spaustuvėje „Garso“ Amerikos Lietuvių, Shenandoah, Pa.

Devoniškių Kryžius, 1897 m.

Jonas išz Kempės ir Szilka. Sutaisė K. Bukavietis, 1897. Spaustuvėje „Garso Amerikos Lietuvių,” Shenandoah, Pa.

Lietuviški Dainiai, pradžio XIX amžiaus (1898), Shenandoah, Pa.

Medega S Daukanto bijografijai (atspauda iš „Dirvos”), Shenandoah, Pa., 1898.

Medega musų tautiškai vaistininkystei, parupino Dr. J. Basanavičius, (su 2 autoriaus paveikslais), atspauda iš „Dirvos”, Shenandoah, Pa., 1898 m.

Rankvedis Senoviškos Istorijos, kn. I, Rytų Šalys, pagal Gazetteau, Fisherį ir kitus. Parengė ir atspausdino kun. A. M. Milukas, iš „Dirvos,” Shenandoah, Pa., 1898 m.

Geografija arba Žemės Aprašymas. Pagal Gockie, Nalkowskį ir kitus. Sutaisė Šernas. Chicago, Ill., spauda ir kaštais „Lietuvos,” 924 33-rd St., 1899 m.

Trakiečių Dzukų Dainos, užrašytos J. Šimtakojo Merkynės parapijoje. Atspauda iš „Dirvos” N. 7, 1899. Shenandoah, Pa., 1899. (Atminčiai kunigo kanauninko N. Daukšos, pirmojo musų raštininko, mėginusio suteikti lietuviškai kalbai tobulą ir savystovią rašybą, sukakus 300 metų nuo išleidimo jo didžio veikalą „Postilles” (Pamokslų Knogos) aukauja šį veikalą išleistojas. —

Populiariškas Rankvedis Fyzikos. Parašė P. Neris. Atspauda iš „Dirvos” N. 2, 1899, Shenandoah, Pa., 1899. (Kun. V. Dargiui už lietuvių ištremtam ir kitiems tautiečiams už tėvynės meilę ilgai kalėjime varginamiems ir pagaliaus į nevalią ištremtiems, kaipo paguodos ženklą, šį veikalėlį aukauja „Dirvos” redakcija ir išleidėjai).

Lietuviškos Pasakos, Dr. J. Basanavičiaus surinktos, (iš „Dirvos”), Shenandoah, Pa., 1899 m.

Lietuviškas Albumas, laida I. Istorijos ir šiaip jau Lietuvos vietos. Parengtas ir išleistas kun. A. Miluko, su pagelba prenumeratorių. Shenandoah, Pa. V. J. Stagaro Spaustuvėje, 1900 m.

Lietuviškas Albumas. Laida II. Musų raštininkai ir žymesni vyrai. Parengta ir išleista kun. Antano Miluko su pagelba prenumeratorių. Shenandoah, Pa. V. J. Stagaro Spaustuvėje, 1900 m.

Kristijono Donelaicio Rasztai. Išleista knyga A. Burbos ir A. M. Miluko, 1897. Spaustuvėje „Garso Amerikos Lietuvių“, Shenandoah, Pa.

Žentas del Parodos. Komedija 1 akte. Lenkiškai parašė J. Bli-zinskis, lietuviškai vertė Selimas (kun. A. Kaupas). „Garso“ Amerikos Lietuvių Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1897 (?).

Maldų Vainikėlis, (pirmutinė lietuvių maldaknygė Amerikoje spau-sdinta), Shenandoah, Pa., 1897 m.

Žemaičių Vyskupystė, vyskupo M. Valančiausko, „Garso“ Ameri-rikos Lietuvių Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1897 m.

Tvanas, istoriška apysaka Henryko Sienkiewicziaus. Versta iš lenkiško. Atspauda iš „Dirvos“, kaštais kun. A. M. Miluko, Shenandoah, Pa., 1900 m.

Tvanas, istoriška apysaka Henryko Lienkiewicziaus, tomas II. Atspauda iš „Dirvos“, Shenandoah, Pa., 1900 m.

Senų Gadynių Išnykę Gyvi Sutvėrimai. Pagal Hutchinsoną. Chi-cago, Ill., sutaisė Šernas. Kaštu ir spaustuvėje „Lietuvos“, 924 33-rd St., 1900 m.

Aventino Neregė, apysaka iš pirmųjų krikščionystės amžių. Iš-vertė iš lenkiško S. R. Atspauda iš „Žvaigždės“, 1902. Spaustuvėje „Žvaigždės“, 223 Roebling St., Brooklyn, N. Y.

Davatkų Knyga arba įstatymas ir maldos įsirašiusiųjų į tretyji zokoną, S. Pranciszkaus. Kaštais Jubilėjinio vysk. M. Valancziaus Knygų išleidimo Komiteto. V. J. Stagaro Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., U. S. A., 1902 m.

„Szwentosios“ Rosijos Misijonieriai, (pagal Lanskąją), 1902 m. Spaustuvėje „Žvaigždės“, 223 Roebling St., Brooklyn, N. Y.

Algimantas arba Lietuviai XIII šimtmetyje. Istoriška apysaka. Parašė Dr. V. Pietaris. 4 tomai. Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1904 m. (Kun. A. Miluko kaštu).

Katalikiškojo laikraščio „Žvaigždės“ kalendorius 1905 metais. Kaštu ir spaustuvėje Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos, Shenandoah, Pa.

Antanukas. Apysaka B. Pruso. Vertė Selimas. Antra laida. Kaštu kun. A. Miluko. Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustu-vėje, Shenandoah, Pa., 1906 m.

Anima Vilis, Marės Radzevičiutės apysaka. Jono Montvilos ver-timas. Antras spausdinimas. Kaštais kun. A. Miluko. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Amerikos Lietuvių Katalikų laikraščio „Žvaigždės“ Kalendorius 1908 m.

Apeigos Rymo Katalikų Bažnyčios. Parašė J. Gerutis. Antra lai-da. Kaštu kun. A. Miluko. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, 15 W. Oak St., Shenandoah, Pa., 1908 m.

Kun. A. Miluko išleidimas **Bajoro Vuošvis**. Apysaka iš lietuvių gyvenimo. Parašė Jonas Kmitas. Kaina — 2 šeštakai. Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1905 m.

Baltas Karžygis. Versta iš Mickaus. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, 15 W. Oak St., Shenandoah, Pa., 1906 m.

Aktai ir Palaimos Eucharistišinės su atlaidais. Parengė ir giedojimui bei kalbėjimui (prie rožančiaus) pritaikė kun. Vincentas Aleksandravičius Šv. Teologijos Magistras. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Amerikos Lietuvių Kalendorius 1907 Metams. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Apąstalytės Maldos Vienybėje Saldžiausios Jezaus Širdies Statutas. Iš angliško išguldė kun. P. Saurusaitis. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Biurokratai. Apysaką parašė Jonas Kmitas Copyright 1907 by. A. M. Milukas. „Žvaigždės“ Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Amerika arba rinkinys įvairių faktų, žinotinų Amerikoje gyvenantiems ir čion atkeliaujantiems lietuviams. 1915, spausdino „Tėvynės“ spaustuvė, New York, N. Y.

Aisopo Pasakos. Surinko ir lietuvių kalbon išvertė Karolis Vairas, 1914. Išleido V. K. Račkauskas. Spausdino „Tėvynės“ spaustuvė, New York, N. Y.

Delko Musų Kažalikiškoji Spauda Silpnutė? Kun. A. Miluko referatas, skaitytas Lietuvių Katalikų Federacijos Kongrese, 28 rugsėjo d., 1915 m., Brooklyn, N. Y. Pranačių Julės lėšomis.

No. 4, kn. 16, M. 3. „Dirva.“ Lithuanian Quarterly Publication, Published at 223 S. Jardin St., Shenandoah, Pa. by Rev. A. M. Milukas and Vytautas. Pamokslai Gražių Žmonių. Kun. A. Totoriaus. Gruodis (December), 1900 m.

„Dirva - Žinynas,“ apšviestiesniųjų lietuvių laikraštis, išeinąs kas trys mėnesiai, Sausis, 1903, Shenandoah, Pa. V. Šliakio (Stagaro) Spaustuvėje.

No. 1, Nr. IX. „Dirva“ (Lithuanian Quarterly Publication published at 15 W. Oak St., Shenandoah, Pa. by Rev. A. M. Milukas). Apšviestiesniųjų lietuvių laikraštis, išeinąs kas trys mėnesiai. Kovo (March), 1906 m. Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1906 m.

No. 4, No. VII. „Dirva - Žinynas.“ Apšviestiesniųjų lietuvių laikraštis, išeinąs kas trys mėnesiai Gruodis (December), 1904 m. Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1907 m.

Kn. 2-3, M. I, „Dirva“. Lithuanian Quarterly Publication, published at 103 E. Lloyd St., Shenandoah, Pa. by Rev. A. M. Milukas.

„Dirvos“ knyga 29, N 1, Metai VI; Žinyno N. 6.

N. 2, kn. 9, M. 2, „Dirva”, Lithuanian Quarterly Publication, published at 108 W. Cherry St., Shenandoah, Pa. by Rev. A. M. Milukas. **Populiarizskas Rankvedis Fyzikos**, P. Nerio, Balandis (April), 1899 m.

N. 1, kn. 17 ir 18, Metai IV, „Dirva” Lithuanian Quarterly Publication, published at 223 S. Jardin St., Shenandoah, Pa. by Rev. A. M. Milukas and Vytautas. Kun. A. Burbos Prozaiški Raštai. Katalikų Bažnyčia ir Mokslas, Vasaris (February), 1901 m.

„Dirvos” knyga 32, N. 4, Metai VI, „Dirvos” Žinyno N. 9, „Dirvos Žinynas.” Apšviestiesniųjų lietuvių laikraštis, išeinąs kas trys mėnesiai, Spalių m., 1903 m., Shenandoah, Pa., V. Šliakio (Stagaro) Spaustuvėje.

„Dirvos” knyga 34, N. 1, M. VII, Žinyno N. 11, „Dirva Žinynas.” Apšviestiesniųjų lietuvių laikraštis, išeinąs kas trys mėnesiai, May (Gegužis), 1904, Lietuvių Katalikų Spaudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa.

Išvakarė Great Lemano Ežero, vertė Gerutis. Kaštu kun. A. Miluko. Lietuvių Katalikų Saudos Bendrijos Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1906 m.

Gyvačių Karalius ir kitokios apysakėlės Ksavero Vanagėlio, autoriaus „Kur Banguoja Nemunėlis.” „Žvaigždės” Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1908 m.

Kardinolo Wiseman'o **Fabiolė** arba Bažnyčia katakumbosė. Vertė Vytautas. „Žvaigždės” Spaustuvėje, Shenandoah, Pa., 1908 m. (Vertiko kun. V. Varnagirio kaštu).

Graudų Verksmai (Vysk. A. Baranausko), Šv. Ražančiaus paslaptis ir stacijos. „Žvaigždės” Spaustuvėje, 1913 m.

Iš kelionės po Europą ir Azziją. Parašė Pranaičių Julė, autorės lėšomis. Philadelphia, Pa., „Žvaigždės” Spaustuvėje, 3654 Richmond St., 1914 m.

Kun. Dr. M. Gustaičio **Du Laišku iš Kelionės.** „Žvaigždės” Spaustuvėje, Philadelphia, Pa., 1915 m.

Kun. Dr. M. Gustaitis, Philadelphia, Pa. „Žvaigždės” Spauda, 3654 Richmond St., 1915 m.

Iš Lietuvos Historijos. Parašė Karuža. 1917, S. L. A. lėšos, „Tėvynės” spauda, New York.

Išpažinties Istorija. Prancuziškai parašė kun. A. Guilloi's. Vertė kun. A. M. Milukas. Antras leidimas, Brooklyn, N. Y., 1918 m.

Gera Išpažintis, verta Šv. Komunija, kun. P. Saurusaičio. „Žvaigždės” Spaustuvėje, 1922 m.

(Toliaus bus.)

J. P.

Satrijos Raganos

Īš Daktaro Pasakojimu.

Ar žinote, kā man primena visados toks romus žiemos vakaras? Viena atsitikima, kurs ir dabar, metams pralinkus, visus mano nervus sujudina.

Buvo teip. Atsitiko man važiuoti prie ligonio gana toli, už kokių 3 mylių. Stovėjo žiemos metas, prieš-pat Kalėdas. Kol atleidau laukiančius pacientus, pradėjo temti, ir išvažiavau pabrėkšnyje. Malonus buvo važiavimas, nes nors šaltis stipriai spaudė, oras buvo romus, be jokio vėjo; sniego daug, kelias kietas ir dailus, kaip skobnis, arkliai puikus. Važiuoju sau, lokenas užsivilkęs ir gėriuosi. Veizdžiu, eina keliu vaikų būrys, vis maži dar berniukai; kiekvienas nešasi po knygų ryšelį, o vienas, gudresnis, įsidėjęs įs į maišelį, pasikabino ant pečių, kad rankas nešaltų. Nosis ir ausis raudonos, lyg slyvos, didžios pirštinės ant rankų. Susipratau, jog tat „studentai“, paleisti ant švenčių iš miestelio mokyklos, grįšta namon.

O jūs, „mokslo kankiniai“, tariau sau, nevienas iš jūsų pasirgs per šventes, tą kelionę atlikęs, — ir liepiauvėžėjui sustoti.

— Sveiki, vyrai! Kur gi teip keliaujate? — sušukau.

Būrelyje pakilo sumišimas? kakurie vaikai žiūrėjo į mane išsiziojė, kiti kumščiojo kits-kitam į šoną.

Antgalo vienas atsakė:

— Einame namon, ant Kalėdu!

— Jei norite, galiu keletą pavėžėti; kuriam toliau, sėskitės!

Bet neatsirado norinčiųjų: vieniems buvo arti namai, kitiems tuoju reikėjo iš vieškelio sukties, dar kiti, rasit, ir nedrįso. Tik vienas atsiliepė.

— Man toli... dar gera mylia vieškeliu...

— Tai eik ir sėskis!

Atsidėjęs pažiūrėjau į mano kelionės draugą: buvo tai kokių dešimties metų berniukas, su pilka veltine kepure, giliai užmauta ant kaktos; ant kaklo turėjo raudoną juosta, užtrauktą ant ausų; trumpoki, seni kailiniukai, užlopyti naujais lopais, raudonmargės kelinaitės, įkištos į sukrypusius batus, ant rankų pilkos kumstinės pirštinės — tai visas jo apdaras. Rankose turėjo ryšeli. Padėdamas jam išėsti į šlajas, visu-pirma pastebėjau didžias, labai didžias ir labai juodas akis; žiūrėjo jos iš apskrito, sveiko, paraudonavusio veidelio perdaug jau rimtai ir svajingai.

Padėjau ryšeli po kojų, užklojau vaiką kailine gūnia, vis galvodamas, kaip čia išnekinus tą „studentą“, raudonmargėms kelnaitėms ir poeto akimis. Bet mano rūpestis pasirodė nereikalingas; nelaukdamas prašnekinimo, jisai pats tarė:

— O-o, kaip aš greit būsiu namie! Greičiau už Kaziuką ir Jurgį! Kaip patrakę bėga arkliai!

— Ar toli gyeni? Kurioje vietoje?

— Kunigiškiuose. Mylia bus vieškeliu, paskui jau tuoju ir namai.

— Tai ilgą kelionę turi į mokyklą. Ar nebijai eiti naktį pats vienas?

— Ee, nebijau! Kas man ką padarys? Žmonės sako, esą visokių baidyklių, bet aš manau, jog tatai vieni prasi-manymai. Dėlko aš nėkadęs jokios baidyklės nesu matęs?! Bobos tik vaikus baugina ir gana! Pasakose, tik-

rai, daug yra visokių baidyklių, visi jas mato... bet pasakose ir varnos šneka ir medžiai... O juk tai ne teisybė... kaip gal paukštis šnekėti!

— Sakyk tiktai, koks tu gudrus!

— E, aš nebijau nieko! Kad ir būtų baidyklių, nebijočiau. Mamaitė sako, kiekvienas vaikiukas turįs savo Aniolą Sargą, ir aš turiu, tai jis mane apgintų nuo baidyklių. Juk negal būti, kad baidyklės daugiau sveikatos turėtų už patį Aniolą!

— Žinoma, žinoma!

— Teip norėčiau pamatyti nors sykį tą Aniolą! Einu kartais, ir pamažu šmukšt! ir pažvelgiu į šalį, ar nepamatysiu nors sparnų galo...

— Ir ar nesi matęs nė sykio?

— Nel tik šventieji žmonės tegal pamatyti aniolus... Aš negaliu! bet vis tiek, aš žinau, kad ne vienas einu. Jis mane saugoja nuo pikto. Aš juk nevaikšioju dažnai, tik ant Kalėdų, ant Velykų, ant Užgavėnių... Esu mieste ten pat, kvateroje pas dėdienės.

— Ar gerai ten tau? Ar linkamu?

— Nieko sau, bet ilgu vienam... namie geriau! Norėjau, kad Elzytė kartu su manimi mokytus, bet tėvelis sako: „bobai, sako, mokslas nereikalingas“.

— Kas ji tokia, ar tavo seselė?

— Ar Elzytė?

— Teip.

— Žinoma, sesuo. Už mane mažesnę. Bet kad ir boba, o dėlto teip nori mokyti! Aš ją labai myliu, jokio herniuko teip nemylėčiau. Aš ją mokau... ne rušiskai, kam jai bobai, bet lietuviškai.

— Tai tu ir lietuviškai moki skaityti?

— O kaipgi! Mamaitė seniai išmokė... Kokią knygą paimu, tokią skaitau. O rašyti lietuviškai niekas manęs nemokė, o aš dėlto rašau! Pats išmokau! Dėdė tik vieną sykį raides parodė, ir gana.

Elzytė jau paskaito abecėlę, dabar aš jai rašyti parodysiu. Kaip pramoks, parsiusiu jai laišką namon...

— O daugiau seserų ir brolių ar turi?

— Yra dar Levukas... Et, kas iš jo! Mažas dar, kvailas visiškai.

— Tai tu gudragalvius temyli, matai koks!

— Myliu ir Levuką... bet kad jis toks, tik rėkia, verkia... tokie nuobodūs tie maži vaikai

Sutemo visiškai. Jau išvažiuojant man iš Užvenčio, snigo retais, mažučiais trupinėliais; dabar dangus apsiūkė dar daugiau ir trupinėliai persimainė į gerus „ubago kašnius“. Dideli, minkšti sniego gabalėliai krito tankiai, tylomis, lengvutėliai, apklodami mus tarsi kokių baltų gulbių plunksnų apdangalu. Tyla viešpatavo visur, tik laibas mano „studento“ balselis skambėjo ir skambėjo be paliovos, lyg sidabrinis varpelis, lyg vėveržio daina.

— Tai, kad stebėsis namie, mane pamatę! Įalbėjo jis vėl. Nė laukte šiandien manęs nelaukia. Tėvelis zadėjo rytoj atvažiuoti į turgų ir mane parsivežti namon. Bet jau šiandien uoĳtelis mus paleido... taip ilgu laukti dar lyg rytoj aus, ėmiau ir išėjau pėsčias. Nė mamaitė, nė Elzytė ir man te nemano, kad šį vakar pareisiu. Sėdi sau visi, mamaitė verpia, Elzytė skaito... rasi, su Levuku ką prasimano... o aš šmakšt, ir įeinu!

Prasijuokė linksmi.

— Tai tavęs labai laukia namie?

— Aijai! Mamaitė jau rytojui tikriausiai taisy bulbių

kankolus... o rasi, ir ragaišius kepa. Vis tai maneš laukdama. Jie mane labai mylil...

— O ką gi dirbsi namiel...

— O turiu daug darbol! Ledžingoms ant tvenkinio važinėsiuos, pasidirbau puikias ledžingas... bet tai atsil-sėdamas. O teip — turiu popieros, rašysiu sau lietuviš-kai, kad mamaitė ir Elzytė suprastų. Mamaitė man pirkio knygikę su dainomis nuo pauperio, aš jąš perrašysiu į sąsiuvinį... Teip malonu rašyti iš knygos! Paskui pasi-skaitysiva su Elzyte, mamaitė pasiklausys... O, kiek tai bus darbol! Juk aš dar teip greit nemoku rašyti, kaip mūsų učitelis kad rašo! pamažėliais sau, pamažėliais... Ir kokių ten gražių yra dainelių, ak tu, Dieve, kad tamsta žinotumeil! Bet tamsta juk mokytas esi, tai viską žinai?

— Rasit ir žinau; ar neatmeni bent vienos?

— Viena, rodos, truputį... atmenu... palūkėk, kaip šia: „Karvelėli-paukštuzėli, kodel tu burkuoji, ar varge-lius, ar kryželius tu savo rokuoji?“... O toliau nebeat-menu...

— Aš pabaigsiu.

Ir variau toliau Vienužinskio dainele. Mano berniukas įsmeigė į mane akis ir visas pavirto klausimu.

— Prašom pasakyti dar sykį! — tarė man pabaigus.
— Prašom pasakyti!

— O kitos ar nenori pasiklausyti? Ta dar gražesnė... Ir ėmiau sakyti: — „Kur bėga Sušupė, kur Nemunas teka“...

Nežinau, ar viską suprato mano klausytojas, bet teip jam eilės tos patiko, jog net kalbėjęs nustojo, tik šnibzdėjo kaž-ką patyiliais. Pasilenkęs supratau, juog atkartoja paskutines eiles: „Neapleisk, Augščiausi, mūsų ir bran-gios tėvynės!“

— A Jerguteliau, kaip gražu! Prašom pasakyti dar. Atkartoju da sykį ir dar sykį.

— O kas tai buvo toks, tas Vytautas Didysis?

— Tai buvo Lietuvos karalius; seniai, seniai, kol lietuviai buvo tvirti, kol daug žemės turėjo.

— O kas dabar yra mūsų karalius? Turbūt, tas pats, kurs pas mus kliasoje ant sienos kybo? Učitelis sako, jisai ēsas mūsų ciecorius.

Bet juk jis rusas... Ar ir Vytautas buvo rusas?...

— Ne, jis buvo lietuvis, kaip tu ir aš. Bet dabar nebeturime savo lietuviško karaliaus.

— Nebeturimel o dėlko?

— Daug kalbėti, vaikelil! Nėra dabar laiko. Ar žinai ką? Pagrįžes į mokyklą, ateik pas mane; aš tau tada apipasakosiu, ką tik norėsi, ir dainų daug pasakysiu ir duosiu paskaityti. Ar ateisi?

Mano filiozofas ėmė iš džiaugsmo šlajose šokinėti.

— Ateisiu, at! tuoju pagrįžes! Tamsta man ir apie Vytautą pasakysi? Koks tamsta esi laimingas, kad viską žinai! Aš teip norėčiau viską žinoti. O mums učitelis niekad os nesako nė apie Vytautą, nė apie lietuvių karalius. Vis tik apie rusus ir apie rusus!

Biedna maža dvaselė jautė jau didžią skriaudą, kurią turėjo kentėti, ir reikalavo savo teisių. Valandėlę viešpatavo tylėjimas, paskui vėl plonutis balselis atsiliepė nedrasiai:

— Norėjau tamstos vieno daikto aklausti...

— Klausk, meldžiamasis!

— Kaip tai yra... Učitelis mūsų klausinėja, kas mes esame, ir reikia atsakyti: „Ja ruski!“ Jis teip liepia. Bet juk tai netiesa, juk mes katalikai, lietuviai, o ne rusai! Juk jei būtume rusai, tai rusiškai kalbėtume į cer-

kvę eitume... Kam jis mokina meluoti? Aš atsakiau jam vieną kartą, juog esu katalikas lietuvis, o jis mane už tai į kerčią pastatė... ant visos adynos! — Plonutis balselis sudrebėjo. — Bet aš ir antrą sykį nepasakysiu, kad esu ruskis! Kaip galima teip meluoti?! Verčiau dar kerčioje pastovėsiu... nenumirsiu!

— Vyras iš tavęs, mano vaikinai! Negalima meluoti! Matau, labai mėgsti mokyties; kuo gi norėtumei būti, ant ko mokytis?

Valandėlę pagalvojęs, tarė:

— Žinau... Norėčiau būti daktaru, kaip tamsta.

— O dėlko? ar tau teip tinka kitus gydyti?

— Teip jau... Pernai susirgo Paliulių Magdė; gerkle jai labai skaudėjo ir teip buvo užėmę, jog nieko negalėjo praryti, nė kalbėti, vis smaugė ją ir smaugė.

Kriokė per kiaurą naktį... Aš su mamyteėjau aplankyti. O, kaip gailu jos buvo! Ir ant rytojaus numirė. O kad būčiau išgydęs... nebūtu tiek kentėjus ir, rasit, mirti nebūtų reikėję... Ir senei Bagdonienei išgydyčiau ranką, kad verpti galėtų... Ir Urbonui akis, kad nereiktų jam duoneliauti... E, visus išgydyčiau!

— Teip! O kitu kuo-nors ar negeriaus būtų palikus? Na, o kunigu ar nenorėtumei, ką?

Vaikas pakraipė galvą, ir pagalvojęs tarė:

— Ir kunigu norėčiau... Kunigu dar geriau! Kunigo Ponas Dievas klauso, kunigas, ko tik nori, gali nuo Pono Dievo išprašyti... verčiau kunigu! Aš melsčiaus, kad Ponas Dievas duotų visiems pavargėliams duonos, kad nuo vaikų neatimtų motinų... sunku našlaičiams, teip man jų gailu! Pamotė lupa... Prašyčiau, kad rugiai augtų geri, kad ropučių būtų daug, daug... Ir pamokslius gražius sakyčiau, ajai! Kad šaukčiau, tai šaukčiau,

dar didžiau už mūsų kleboną. Kad nevogtų, nemeluotų, degtinės negertų. O kad gražius paveikslėlius kalėdodamas davinėčiau! Tai džiangtus vaikail

— Geru būtumei kunigu, vaikeli. Bet yra dar ir kitų mokslų. Gal būtumei verčiau advokatu? Ar žinai, kas tai yra advokatas?

— Advokatas? Ne, nežinau. Ką jis dirba?

— Kad koks žmogus nuo tavęs pavogtų pinigų ar karvę, tu jį paduotumei į sūda, tada advokatas steigtus, kad tą vagį pasmerktų, į kalėjimą pasodintų už tai, kad tave nuskriaudė.

— O gal tas vagis neturėjo pieno vaikams? O jei jis paskui gailėtus pavogęs, ar jį vis tiek advokatas į kalėjimą sodintų?... Aš gailėčiau...

— Tai galėtumei kitaip darbuoties, advokatu būdamas; galėtumei apginti nekaltai apskūstus žmones. Juk daug yra tokių, kuriuos nekaltai įtaria ir apskundžia. Tokius galėtumei apginti, kad jų nepasmerktų, parodyti visiems, jog jie yra nekalti.

— Kaip antai pernai Vosylius; sakė visi, būk jis pavogęs medžius iš pono miško, ir pasmerkė jį ir pasodino į kalėjimą. Kad jis verkė, kad verkė, neduok Dievėl Sakėsi nevogęs niekad... O dėlto pasmerkė. Niekas jo neapgynė!. Aš labai norėčiau būti advokatu, tuojau apginčiau visus. Juk kalėjime negerai būti. Uždarytas, kaip koks žvėris... baisu! Biedni žmonės, kur ten sėdi! Visu geriausia būtų advokatu palikus... neleisčiau žmonių į kalėjimą kišti ir gana!

— O juk tu mėgsti mokyti? Šakeisi mokąs Elzytę. Tai ar negeriau palikti tau mokytoju, ką?

Vėl valandėlę tylėjo, galvodamas.

— O, kaip gerai būti mokytoju! — tarė paskui. Surink-

čiau daug-daug vaikų ir visus išmokyčiau. Neduok Dieve nemokėti skaityti! Negalima nė gražių dainelių pasiskaityti, nė pasakojimų apie visokias šalis ir žmones, nė perrašinėti... Teip man gailu tų, kurie nemoka skaityti! Kaip aklas žmogus: žiūri į knygą ir nieko nemato...

— Išmokytumei visus, būdamas mokytoju, ką?

— Visų negalėčiau, juk labai daug yra žmonių pasaulyje, bet daug išmokyčiau. Davinėčiau knygeles vaikams, sakyčiau gražias eiles, turėčiau pilną spintą visokių knygų... O kurs gerai mokytus, netingėtų, dovanočiau gražiausią knygelę, su paveikslais.. Vėl nutilo — Bet aš neliepčiau sakyti vaikams, kad jie ruskiai... O, štai jau ir mano keliukas! Gana važiuoti!

Liečiau vežėjui sustoti.

— Ar pataikysi namo? Kad nepaklystumei, naktis nešviesi, sniega... Rasit, verčiau nuvežti tave lygi namų?

— O ne, dėkui, nereikia! Aš gerai žinau kelią, juk man ne pirmą sykį! Čia man netoli, už to beržyno tuoju ir namai. Dėkui, poneli, kad pavėžėjai, teip buvę gerai važiuoti! — pridūrė, būčiuodamas man ranką.

— Nėra už ką. Palauk, užmiršau paklausti, kuo tu vardu?

— Antanukas.

— Veizdėk, Antanėli, neužmiršk, ką man prižadėjai, užėik pas mane būtinai, pagrižęs po Kalėdų. Lauksiu tavęs. Pasikalbėsiva gerai, knygų gražių tau parodysiu.

Ateisiu, ateisiu! Su Dievu, poneli!

Su Dievu! keliauk laimingai!

Valandėlę dar mačiau jo mažą, juodą stuomenėlį ant balto sniego, bet tuoju susimaišęs su tamsybe išnyko jis arčioje. Buvo dar gerokas kelio galas ligi mano kelionės tikslo. Visa ta laiką maniau tik apie tą berniuką. Jo

nuostabiai didi žmonių meilė negalėjo išeiti man iš galvos. Nusijuokiau atsiminęs, kaip jis norėjo būti ir daktaru, ir kunigu, ir advokatu; bet vėl turėjau stebėtis, jog visos tos profesijos tiko jam ne dėl ypatingo labo, bet dėl naudos, kurią galėtų atnešti žmonėms. Neapeikomai patiko man tas mažas altruistas, jo iškalbingumas, drąsumas, išmintingumas.

Kaip-gi galima tokį vaiką palikti be pagelbos, be šviesos, tariau sau. Ir tvirtai pasiryžau paimti jį į globą, mokyti, leisti į gimnaziją, vienu žodžiu sakant padėti jam įvykinti tuos altruistiškuosius norus. Paskui pakilo galvoje nelinksmos mintys, kiek tokių gabių ir šviesių vaikelių išeina niekais niekieno negelbiamų, nepakeltų, nepašviestų...

Pas ligonio užtrukau dvi dieni. Pavakariais grįždamas namon, užvažiavau pas savo pažįstamą kleboną. Vos atsisėdęs mum gerti arbata, įėjo moteriškė. Būčiuodama ranką kunigui ir dėdama ant stalo pinigus, tarė:

— Atnešiau pazvanus už mano sūnų...

Balsas jos sudrebėjo ir nutrūko. Skausmas, slėptas per valandą širdyje, išsiliejo jau nebesulaikomai. Ašaros biro per veidą, kaip pupos; parpuolė kunigui po kojų, ir svyruodoma ir kukčiodama, raudojo:

— Nebeturiu savo sūnelio, nebeturiu savo balandėlio! Nėra mano Antanėlio! A Jezau, Tu, Jezau mano! Ir kad bent būtų numiręs trioboje, tarp savųjų, dabar gi be žvakės, be nieko, pats vienas! O, Jezau, už ką mus teip nubaudėi!

— Nusiramink, motin, — tarė klebonas, dėdams jai ranką ant galvos: pasakyk aiškiau, kas atsitiko. Juk, rodos, esi Pleikienė iš Kunigiškių?

Siupulys man perėjo per kūną. Jau iškarto, kaip tik

pažvelgiau į tos moteriškės didžias, juodas akis, dėjos man į širdį, kad aš jas kurnors esu jau matęs. Dabar, išgirdus sodos vardą, širdis man apmirė krūtinėje. Baisi žinia, lyg žaibas, apšvietė mano smegenis. Teip! tos akis buvo tai mano Antanėlio akis... buvo tat jo motina! Lyg perkūno trenktas, sėdėjau nesijudindamas, bijodamas klausinėti apie smulkmenas.

Vis dar tebedegė mažutė vilties kibirkštėlė, jog apsirinku. O ji tuo tarpu tęsė savo raudą:

— Pleikienė esu, poneli, Pleikienė iš Kunigiškių. Tamsta buvai vasarą pas mus prie ligonio — mūsų senelė sirgo — dar šnekėjai su mūsų Antanėliu... Ak, Jezau manol! Ar aš tariausi kuomet tokios dienos sulauksiantil

Ir vėl ėmė verkti ir lenktis prie pat žemės. Klebonas pakėlė ją, pasodino ant kreslės ir ramino, sakydamas apie Dievo malonę; prašė apipasakoti viską, paeiliui, jei gali. Lyg pastiprinta kunigo žodžiais, moteriškė nusišluostė ašaras, nusitrynė nosį su žiursto galu ir tarė:

— Tamsta, poneli, žinai, juog mūsų Antanėlis mokėsi Užventyje. Dabar žadėjo ji paleisti ant Kalėdu. Vakar rytą manasis važiavo tenai į turgų, o grįždamas žadėjo parvežti ir Antanėli. Laukėme, jo nuo pat ryto, laukėme, o rodos, tas tėvas teip šiandien negrišta ilgai. Išgirde skambalą, išbėgome ant kiemo, žiūrime — tėvas vienas. Man tarsi durte kas į širdį įdūrė.. Kur Antanėlis? klausiu „O ar nėra jo namie?“ klausia vyras manęs. „Jo sako, mieste nėra, dėdyna sakė, būk vakar išėjęs namon su kitais vaikais. Tariau, sako, kad kur pernakvojo ir šiandien pagrižo, — sako. O mat nėra...“ Neturėjau kur dingti iš nerimasčio. Palaukus valandėlę, kad arklys truputį atsilsėtų, nuvažiavau pas vieną berniuką, kurs su mūsikių gyveno vienoje kvatieroje. Ten pasakė jisai,

juog kartu jie išėję, juog paskui sutikę koki, poną, rodos, Užvenčio daktarą, tas ponas paėmęs Antanėlį pavėžinti... daugiau nieko nežinąs. Kol pagrižau namon, buvo jau vėlu, nebegalėjome niekur daugiau jieškoti. Ir vis tariau., gal jis pas daktaro užtruko, gal pagriš... Per kiaurą naktį akių nesudėjau; išgirdus mažiausią braškėjimą, ar sodos šunims sulojus — aš jau ir bėgu iš triobos, bene Antanėlis grižta. Nepagrižo, nabagėlis, balandėlis tas mano nebesugrižo pats, mažilėlis!

Ant rytojaus nuvažiavau į Užventį pas daktarą. Neraudau jo namie, kaip išvažiavęs užvakar, dar nepagrižęs. Lengviau atsidūksėjau, tariau: gal Antanėlis su juo kartu važinėjasi ir kartu pagriš. Linksmesnė pagrižau namon ir pasakiau viską vyrui, bet jis papūrtinęs galvą, sako: bet niekus kalbi! Kur, sako daktaras vežios vaika! Reikia jieškoti kur kitur! Mažne apalpau... O jisai paėmė kirvį, virves, pavadino du kaimynu ir nuėjo. Aš nulėkiau paskui. Netoli nuo mūsų sodos, prie keliuko yra velėnija, mažilėlė visai; nuėjome tenai... ir tuoju, prie-pat krašto pamatėme įlūzusį ledą... Ne labai gilų tebuvo. Užmetė virves, įkišo mietus — ir tuojaus ištraukė mūsų Antanėlių.. ten-pat ir begulįs, kur buvo įlūžęs... Mat norėjo nabagėlis stačiau išeiti... vanduo buvo išalęs, ledas iškišęs — ir įlūžo tuoju. Buvo prisnigę, vėzių nematyti... Ir kam tau reikėjo eiti, mažilėli tu manol Tiek kartu ėjo tuo keliu, tiek vaikščiojo, niekad os liuoba nepaklys... Važiavo juk žmonės per tą velėnėlę, pervaziavo, o tas, balandėlis, mažas, lengvutis — tam, mat, reikėjo įlūžti! Ak Jezau mieliausias, už ką teip mus nubaudei!

Negalėjau tverties ant vietos; baisus skausmas plėšė man krūtine. Lyg įkyrus varmai, žįzdami apie ausis,

vargino mane šita mintis: Kam aš ji paleidau! Kam paleidau! Dėlko neprivažiavau ligi namų?! O nelaiminga motina nepalíaudama raudojo:

— Ir kad bent jis kada-nors būtų padaręs jeibę kokią, ar širdį būtų uždavęs, nebūtų gal teip gailu... Bet niekad! Kiekvienam geras, kiekvienam padės. Kartais liuba pamatys mane verkiant, ims rankas bučiuoti ir sako: „Neverk, motinėle, kaip aš išaugsiu, bus tau teip gerai, teip gerai, pamatysi!“ Lyg kas tyčiomis būtų išskyręs patį gerąjį, patį išmintingąjį! Visus vaikus juk myliu, visi teip-pat vaikai, tečiaus visus atiduočiau už jį vieną.. Kad visi verčiau numirtų bytik tas mano mažilėlis būtų gyvas! Kas mus dabar bepalinksmis, kas bepaguos!

Verkė dabar patyliais, svyruodama išlengvo ant kresės.

— Negundink Dievo, motina, — tarė klebonas: — Jisai žinosi ką daras. Tavo Antanėliui su tokia jautria širdimi, rasiť, ir labai būtų sunku buvę gyventi pasaulyje. Rasiť, ne sykį širdis jam būtų plyšusi... Ar gali ispėti, koks jo gyvenimas būtų buvęs, ar žinai? Tai kogi nusimeni? Ar tariesi begalo đion vargsianti be jo? Ne juste nepajusi, kaip nueisite pas jį ir vėl būsite kartu...

Moteriškė nutilus žiūrėjo į kunigą, kaip į saulę. Ašaros teberiedėjo išpalengvo, bet veidas rados lyg ramesnis. Pabaigus klebonui, pabučiavo jam į ranką ir rengėsi eiti namon.

O man atėjo didelis noras pamatyti dar sykį Antanėlį, ir gailu man buvo neapsakomai leisti tą nelaimingą moteriškę vieną naktį, vieną su savo skausmu. Ir tariau:

— Važiuokiva kartu. Aš važiuoju namon, galiu pavėžėti.

Pažvelgė ji į mane atydingai ir sušuko:

— Ak, tai tamsta ponas daktaras! Nepažinau pirma. Tai tamsta paėmei mano Antanėli pakelėje užvakar!

— Aš.

— Ak Tu Dieve mano, paskutinius tai buvo jo valandėlės šiame pasaulyje!...

Nuvažiavova. Pakelėje vis ji pasakojo apie Antanėli, tarsi lengviau jai darėsi nuo to.

— Kana-kados, sakė, rodos pereitą vasarą, pririnko jisai žemuogių puodelį ir nunešė klebonui. Parbėgo toks linksmas, juog klebonas davęs jam už uogas pusrubli. džiaugėsi per kelias dienas, manydamasis, ką už tuos pinigus nusipirksias. Ir knygą, ir diržiuką, ir kepurę... Tik po keleto dienų ateina Urbonas, aklas toks žmogus, dukterėlės vedžiojamas vaikščioja. Apdriskęs, išalkęs — biedni jie yra labai. Daviau tat aš jam duonos gabalėli, ir išėjo. Vakare sako tėvas: rytoj į turgų važiuosiu, na Antaniuk, ką-gi, sako, tau pirkti už pusrubli? „Aš jau nieko nepirksiu,” tarė Antanėlis patyliais. Nustebus pažiūrėjau į jį: paraudęs mažilėlis ir galvelę žemyn nuleidęs. O dėlko? — paklausiau. „Neturiu pinigų, sako, atidaviau šiandien Urbonui...” Neduok Dieve visą pusrubli! Abu su tėvu užpuolėva šaukti, kam teip mėčioja pinigus, kaip koks didelis ponas, O jisai sako: „Motinėle, juk aš ir be knygos, ir be diržo galiu būti, o vargšas Urbonas ir jo Vincikė be duonos numirtų. Juodu sau tuo pusrubliu duonos nusipirks.”

— Kitą sykį vėl, apie šv. Joną, roputės tebebuvo dar mažitėlaitės; einu į daržą, veizdžziu, keli kerai išrauti, išmėčioti. Supratau, kad tat yra vaikų darbas; teip užpykau: tariau sau, išlupsiu aš jus, dykaduoniai, pamisite! Saukiu juos, atbėgo tuojau Antanėlis. „Kas išrovė roputes, klausiu, sakyk tuojau!” Aš, sako. „Ak tu, beproti,

ar nematei, kokios roputės, ar nesupranti, kiek eibės padarei?!“—, „Elzytės lėlėms norėjau pietus išvirti, sako. Aš tau parodysiu pietus! sakau. Išpersiu tau kaili, tai žinosi kitą kartą po roputes ūkininkauti!“

Jam vargšeliui ašaros pasirodė akyse. Mamaite, sako, ar roputes daugiau myli, ar mane?!

Prasijuokiau ir turėjau dovanoti.

Kunigiškiai nebuvo toli, greit privaziavova. Sirdis pradėjo man plakti gyviau, kad pasilenkęs ėjau per augštą slenkstį į triobą. Ten, viduryje aslos, stovėjo stalias baltai užklotas, ant stalo gulėjo Antaniukas. Dvi žvaki, deganti prie jo galvelės, nedaug tedavė šviesos, ir trioboje buvo apytamsu. Atsisėdęs ant suolo žiūrėjau į nabašninkėlių. Nelabai tepersimainė jis nuo užvakar; tik tada raudonas buvo nuo speigo, o dabar baltas, kaip sniegas; tada krutėjo, čiauskėjo be paliovos — dabar gulėjo romus, rimtas, naujuose drabužiuose iš pilko čerkaso, toks didus, ne teip, kaip tada, apdrisęs. Ir akių nebuvo matyti, to didžiausio jo veidelio papuošimo, tų didžių, juodų poeto akių, pro kurias teip aiškiai žiūrėjo jo gryna sielelė (dūšėlė); tik ilgos, juodos blakstienos metė tamsius šešėlius ant išbalusio veido. Ir jo širdytė, teip dar maža, o tiek meilės turinti savyje, jo širdelė, kuria tada teip giliai jautė žmonių vargus, dabar nustojo plakus... Žiūrėjau vis — ir niekadęs nebuvau jautęs aiškiau gyvenimo ironijos, žmogaus gyvenimo menkumo. Stai vaikas sveikas, akylas, gūvus lyg kibirkštis, pilnas vilties, tokio įsitikėjimo, tokių nuomonių, darė sumanymus plačius ir teip augštus... o pusei valandos praėjus — gulėjo jau ant dugno velėnijoje...

Tuo tarpu bobos rinkosi į triobą ir taisėsi giedoti. Kelios, priėjusios prie manęs, ėmė šnekėti.

— Mažilytis! Ir kas galėjo tikėtis, kad teip veikiai atsiguls ant lentos!

Toks buvo išmintingas, toks doras! — tarė viena.

— Aš jau seniai sakiau, — atsiliepė antra, — kad jis nepagyves ilgai. Kaip tik vaikas perdaug gudrus ir doras, tai jau nepagyvena pasaulyje, ne! Visados sakiau, kad jo akys ne į šį pasaulį žiūrėjo... tokiomis akimis vaikai neauga.

— Ir kad bent būtų numiręs savo mirtimi, ir motinai nebūtų buvę teip gailu. Dabar be žvakės, be švesto vandens! Ak Tu, Dieve, sakau!

— Tai, rodos, tamsta, ponas daktarai, pavėžinai ji iš miestelio? Ir kam tau reikėjo, mizerija, teip skubėti namon! Būtumei sau palaukęs, kol tėvas atvažiuos. Pats prie savo mirties bėgo kuogreičiausiai!

— Eik, eik, mažilėli! Kas žadėtas ir bus, nieko nepadarysi!

— Tėvai rūpinosi, a girdi, mokė kaip galėdami, tiek kašto, a girdi, padėjo, ir viskas dabar niekam! Verčiau, kad turėtų dabar, a girdi, tuos pinigus... į žemę įkasė ir gana!

Po valandėlės grįžau jau namon. Vakaras buvo visiškai toks-pat, kaip užvakar: dideli, lengvūs sniegogabalai krito pamaži ant žemės, lengviausias vėjelis nejudino plikų medžių šakelių, joks balsas netramdė tylos. Argi klebonas ir ta moteriškė turėtų tiesą? tariau sau. Argi tikrai žemė ne tokioms jautrioms ir mylinčioms sieloms, kaip Antanėlis, ir nėra joms vietos čionai?

Perkūnas, trenkdamas į medžių krūvelę, visados išskiria augščiausiai tarp jų. Mirtis, įsisukusi į koki-nors žmonių būrelį, kerta dažniausiai geriausiai iš jų visų. Dėlko teip atsitinka su perkūnu — žinau, bet apie mirtį...?

Teatsako man kas, dėlko teip yra!?

L. Zemēs reformai vykdinti.

Zemēs reformai vykdinti šiu metų birželio mėnesi Kaune įkurta zemės reformos Valdyba. Pirmasai jos darbas buvo steigti reformai vykdinti įstaigas centre ir vietose.

Po tam reikėjo nustatyti bendrą kelią, kuriuo turi eiti stambiosios zemės nuosavybės ir smulkuji keitimas. Siam reikalui Valdyba išdirbo zemės reformos įstatymui vykdyti instrukciją, patalpintą „Vyriausybės Žinių“ Nr. 102 ir paskirstytą į 7 skyrius, būtent: kaip zemė nusavinama, kaip parceliuojama ir dalinami dvarai, kaip zemė įkainuojama, kokiomis sąlygomis zemė perleidžiama, kaip perimtas valdžios žinion turtas valdoma ir likviduojama ir kaip nustatoma atlyginimas už nusavintą žemę.

Komisijos buvo nužiūrėta apie 100.000 hektarų dvarų zemės ir tiek pat zemės kaimų, kurie turi būti išskirstyti į vienasėdžius. Pirmoj eilėje bus parceliuojama tos zemės, kurios yra valdžios žiinoje. Tokių žemių yra Lietuvoje apie 150.000 hektarų, ir tie dvarai, kurių zemės liečia kaimus, skirstomus į viensėdžius. Antras gi Valdybos uždavinys yra sutvarkyti tas žemes, kurios iki šiam laikui buvo išparceliuotos. Tokių žemių yra apie 70.000 hektarų. Jos dabar atiduotos valdyti kariškiams ir kitiems bežemiams ir mažžemiams, bet galutinios sąlygos valdymo dar nenustatyta.

Tolesnis zemės reformos valdybos darbas bus sutvarkyti finansinę zemės reformos pusę. Daugumas naujakūrių be jokios valdžios pašalpos sugebėjo ant igytų žemių net trobesius pasistatyti. Dalis naujakūrių ateinančiais metais jau pradės mokėti išperkamuosius mokesnius. Zemės reformos vykdymas lėšų daug iš izdo nereikalaus, nes jau yra išduota valdžios naujakūriams daugiau, kaip 1000.00 centnerių javų ir apie 300.000 kelmų medžių, už kuriuos gavusieji per porą metų pradės išsi-

mokėti. Ši suma sudarys kapitalą, kuriuo galima bus šelpti naujakūrius. Be to, visoj eilėj dvarų išskirti dvarų centrai su trobesiais ir plotu žemės iki 80 hektarų.

Iš viso bus išparceliuota Lietuvoj apie 500.000 hektarų žemės. 1922 metais parceliuojamą žemės, nusavintos einant įstatymais žeme aprūpinti kariams, gi ateinančiais 1923 metais, bus toliau varoma reforma. Sekančiais metais bus padaryta planai praplėsti visą eilę miestelių, duota bus žemės naujiems trobesiams statyti. Kai kuriuose miestuose planai jau dabar daromi, būtent: Marijampolėj, Utėnoj, Alytuj ir dalimi prie Kauno miesto. Miestų ir miestelių srityse žemė bus nuomojama 99 metams. Valdžios ir privatiųjų įstaigų tarnautojai ir darbininkai namams pasistatyti gaus žemės nuomon be varžytinių, gi prekybos ir pramonės reikalams žemė bus nuomojama iš varžytinių. Pavyzdingi ūkiai parceliuojami nebus, gi bus atiduodami valdyti gerai nusimanantiems ūkyje ir turintiems lėšų ūkininkams su sąlyga, kad jie vykdys žemės reformos valdybos užbrėžtus kultūrinius tikslus.

Washingtono Lietuvių Informacijos Biūras pastebi, kad visoj eilėj dvarų išskirti dvarų centrai su triobesiais ir plotu žemės iki 80 hektarų. Tokių ūkių yra visose apskrityse. Jie skiriami Lietuvos žemdirbiams ir Amerikiečiams, taigi grįžę iš Amerikos lietuviai turi geros progos išigyti Lietuvoje žemės."

Esą „naudingas, sveikas ir patogus sumanymas. Amerikiečiai, laisvės, augštesnės kultūros paragavę, ras gražių vietų savo sutaupytiems pinigams indėti... Tie, kurie sugebėjo čia taupyti, ras savo krašte sotų, ramų ir malonų gyvenimą. Daugelio dvarų trobesiai bus tinkami užvedimui pramonių, įvirioms medžio išdirbystėms, malūnams, linų-vilnų verpiamoms mašinoms, cemento, plytų ir kitų kitokioms išdirbystėms. Amerikiečiai galės būti netik pavyzdingais Lietuvos ūkininkais bet ir josios pramonės pionieriais".

Kas Girdeti Pasaulyje.

SUVIENYOTOS VALSTIJOS.

Praeito rudens rinkimai sumažino republikonų narių didžuma Kongrese nuo 165 iki 65 narių, o Senate nuo 24 iki 8. Tuojaus po rinkimų prezidentas Hardingas sušaukė nepaprastą senojo Kongreso sesiją, kad užgirtų teip vadinamą Ship Subsidy bill'iu. Tas bill'ius turėsias padėti Amerikos valdžios laivams išlaikyti konkurenciją prieš svetimų žemių laivus.

Svarstant tą bill'iu Kongrese Hearsto laikraščiai paskelbė sensacijinę žinią, juog Anglijos Atstovybė Washingtone dedanti pastangas, kad tas bill'ius būtų atmestas, iš ko būsianti Anglijos laivams didelė nauda. Anglijos atstovas Geddes per spaudą pranešė, būk Hearsto'o laikraščiai prasimanę tą naujieną, tai esant visai netiesa.

Bill'ius tas Kongrese užgirtas maža balsų didžiuma, Senate gi po šiai dienai eina ginčai už jo priėmimą ar atmetimą.

LIETUVA.

Klaipėdos kraštas.

Lapkričio mėnesy išvažiavo Paryžiaus konferencijon Klaipėdos krašto žmonių atstovai. Rytprūsių vokiečiai patikdami tą delegaciją Tilžėje, Insrutyje, Allensteine ir kituose miestuose su muzika grieždavo „Deutschland ueber Alles" ir darė įtaką, kad delegatai Paryžiuje kalbėtų po vokiečių pusei... Paryžiuje esą pasirodę daug kliūčių prijungimui Klaipėdos prie Lietuvos. Anot specialio

Kauno „Laisvės” korespondento Paryžiuje, pasirodė didis Lietuvos diplomatinio atstovo (Ziliaus) Klaipėdoje apsileidimas. Ans nieko neveikęs. Esant „konferencija Paryžiuje turėjo galop parodyt šio neveiklaus ir ne savo suole sėdinčio žmogaus darbus.

Valstybės reikalai turėtų įtikinti galop patį atstovą iš ten atsitraukti, jei vyriausybė jo taip greit neatšauks”.

Terp Klaipėdos krašto atstovų, nuvykusių Paryžiuon atsiradęs ir aršus Lietuvos išdavikas Augštuolaitis, kuris su Lenkų atstovybės žmonėmis visai mėgino prikaltinti klaipėdiškius lietuvius atstovus, idant anie reikalaujant konferencijoje prijungimo prie Lenkijos arba paskelbimo Klaipėdos laisvu miestu. Augštuolaitis prieš karą buvęs paprastas vokiečių valdininkėlis. Karo metu buvęs vokiečių šnipu, dabar gi esąs vienu turtingiausių Klaipėdos krašte. Turįs keletą mūro namų, ūkį ir nemaža girių.

Klaipėdiškių žydų atstovas Kaciu Paryžiaus konferencijoje pasisakė, kad žydai nusistatę prieš Klaipėdos prie Lietuvos priskyrimą. Lietuvos Vyriausybė esą apgavo tautines mažumas, neva duodama joms tautiniai kulturini apsisprendimą Konstitucijoje, o ištikrųjų nieko neduodanti. Ir anot Kaciuo, jeigu kartais būtų Lietuvoje pogromai — tai jis tikisi, kad vargu bau Lietuvos Vyriausybė imtusi energingų priemonių pogromams numalšinti. Kaip girdi jie dėsiaši prie tokios valstybės, kuri nesutvarko savo valdininkų aparato, kur valdininkai — yra kiškininkai...”

Kaciu, anot „Laisvės” korespondento, tai Plungės žydėlis, kuris verčiasi miškų ir arklių pirklyba. Už pastangas neteisėtu būdu įgyti arklių buvęs pasmerktas kalėjiman, bet pabėgęs iš Lietuvos, jis ligi šiol per savo agen-

tus su kyšių pagelba eksploatuojas Lietuvos turtus ir gerai gyvenas Klaipėdos krašte.

Vokiečių ir lenkų šovinistų organai pastaromis dienomis pradėję labai daug rašyti apie Klaipėdos kraštą. Pasak nekurių vokiškų laikraščių Klaipėdos krašto paskyrimas by kokiai valstybei, o ne Lenkijai neturįs daug užuojautos Paryžiaus Ambasadorių Taryboje. Teip vokiečius teip lenkus labiausiai baido prijungimas Klaipėdos prie Lietuvos.

„Prūsų Lietuvių Balsas“ paduoda tokių žinių apie Klaipėdos krašto praeitį: Pereitą mėnesį sukako 670 metų nuo to laiko, kai vokiečiai įsibriovė Klaipėdon. Dar pernai kasinėjant griūvėsius senosios pilies, kuri stovėjo prieš tūkstantį metų, rasta ažuolinių liekanų. Beabejone, tuolaiku stipriausiu apsigynimu buvo aplinkiniai vandens; bet nepaisant ir to—vokiečiai įsibriovė.

Kada jie įpuolė, čia gyveno dvi lietuvių giminės—lietuviai ir kuršiai. Dar abi yra išlikusios. Kopininkai dar ir šiandien moka kuršių kalbą; ją vartoja prie darbo, o lietuvių kalbą šventėmis, iškilmėse bei susirinkimuose.

Vokiečiai, žinoma, neturėjo teisės čion įpulti. Nes viena, lietuviai jų nekvietė, o tik gynėsi. Tuo būdu jie įsibriovė prieš gyventojų valią. O antra, tuo metu lietuvių kunigaikščiai jau buvo pasizadėję priimti krikštą; ir tai būtų buvę atlikta, jei vokiečiai nebūtų rengęsi ir toliau pulti Lietuvos. Bet jie užuot dziaugęsi mūsų rengimusi prie krikšto, pirma paėmę Prūsus įsibriovė Klaipėdon ir čia išikūrę pilį, rengęsi traukti dar toliau į žemaičius. Ir tik dėka žemaičių pastovumui toliau Lietuvon jiems nepasisekė įsibriauti. Po Žalgirio mūšio, kurį lietuviai laimėjo, buvo sudaryta tarp vokiečių ir lietuvių sutartis ir vokiečių žengimas sulaukytas. Versalės sutar-

tis tą senąją sutartį panaikino, praslinkus lygiai 500 metų po jos pasirašymo ir lygiai 670 metų po vokiečių įpuolimo Klaipėdon.

Versalės sutarty yra dalykų, kuriuos suprasti yra sunkoka, bet tą punktą, kuriame sakoma, kad Klaipėda atiduodama Lietuvai, tai ir mažas vaikas gali suprasti. Be to, dar Versalės sutarty pasakyta, kad Santarvė, perėmus Klaipėdos kraštą iš vokiečių, laikys tik tol, kol sustiprės Lietuva. O tas laikas jau atėjo, ir todėl mes vėl greit būsime Lietuvos valdžioj, kaip senovėje.

P i r m a s i s S e i m a s .

Pirmasis Lietuvių Seimas, po iškilmingųjų Kauno Bazilikoje pamaldų, susirinko posėdin XI 18. Seimo pirmininku išrinktas Dr. Bistras.

Sulig Vyriausiąją Rinkimų Komisiją ši yra Lietuvos Seimo sąstata: krikščionių demokratų blokas: 15, ūkininkų sąjungos 12, darbo federacijos 11; Valstiečių Sąjungos ir socialistų liaudininkų blokas: valstiečių sąjungos 10, socialistų liaudiečių 9; socijaldemokratų 11; žydų 3; lenkų 2; darbo kuopos 5.

Sulig profesijų Seimo nariai padalinami: ūkininkų — 7, gydytojų — 7, kunigų — 6, juristų — 11, mokytojų — 10, inžinierių — 4, profesorių — 2, amatninkų 3, studentų — 4, veterinarių — 1, darbininkų — 3, valstybės tarnautojų — 5, gamtininkų — 1, provizorių — 1, rašytojų — 1, laikraštinių — 1, docentų — 1, miško sargų — 1, mažžemių — 2, Apskrit. Vald. narių — 2, karininkų — 2, agronomų — 2, Žydų Tautos Tarybos reikalų vedėjas. — 1.

Seimo sastatas.

Savivaldybių — Administracijos Komisija:

Atstovai: valstiečių sąjungos, socialistų liaudininkų bloko — Tarnau ir Toliušis, krikščionių demkr. Starkus ir Tumėnas, ūkininkų sąjungos Kudla, darbo federacijos Kasakaitis ir soc. demokratų Markauskas.

Ekonominė Komisija: krikš. demok. Mileška, Akmenškis ir Riauka, v. s. ir s. d. bl. Račkauskas, Kregždė, Kvieska ir Lapinskas, ūk. sąjungos Vailokaitis, Mikšys ir Skardinskas, d. fed. Kosarckis ir Ambrozaitis, s. dem. Kromeris ir Kairys.

Finansų — Biudžeto Komisija: k. d. Bičiūnas, Akmenškis, Steponavičius ir Tumėnas, v. s. s. l. d. b. Kvieska, Lašas, Račkauskas ir Tarnau, ū. s. Draugelis, Skardinskas ir jiems pavaduotoju Silingas, d. fed. Radzevičius ir Kosarskis, s. d. Capinskas ir Markauskas

Zemės ir miškų ūkio Komisija: k. d. Krupavičius, Riauka, Mileška ir Bičiūnas v. s. s. l. d. b. Kregždė, Kuzminskis, Kardelis, Zygelis, ū. s. Silingas ir Balčas, d. f. Radzevičius ir Ambrozaitis, s. d. Budreika ir Plečkaitis.

Darbo ir socialės apsaugos Komisija: k. d. Krupavičius ir Gvildienė, v. s. s. l. b. Markauskas ir Zygelis, d. f. Jočys, ū. s. Mikšys, s. d. Pilkauskas.

Skundų ir Peticijų Komisija: k. d. Steponavičius ir Tjunaitis, v. s. s. l. b. Ralys ir Kardelis, ū. s. Josiukas, d. f. Sukys, s. d. Purėnienė.

Svietimo Komisija: k. d. Galdikienė ir Smulkštys v. s. s. l. b. Kvieska ir Zygelis, f. Kasakaitis, s. d. Galinis, ū. s. Jokantas.

Užsienio Reikalų Komisija: k. d. Oleka ir Krupavičius, v. s. s. l. b. Slezevičius ir Staugaitis, d. f. Ambrozaitis, s. d. Kairys ū. s. kan. Staugaitis ir jam pavaduotojas Silingas.

Krašto Apsaugos Komisija: k. d. Steponavičius ir Smulkštys, v. s. s. l. b. Grinius ir Natkevičius, b. s. Draugelis d. f. Lumbys, s. d. Požėla.

Teisių ir Redakcijos Komisija: k. d. Starkus ir Tomėnas, v. s. s. l. b. Toliušis ir Slezevičius ū. s. Karoblis, d. f. Jocys, s. d. Vensavskis.

Sveikatos Komisija: k. d. Gvildienė ir Tijūnatis, v. s. s. b. Grinius ir Staugaitis,

---

— Pirmoj Kauno gimnazijoje šįmet yra 565 moksleiviai, būtent, 308 bern. ir 257 mergaitės. Aštuntoj klasėj yra 31 abiejų lyčių mokinys.

— Lapkričio 2 d. išvažiavo Lietuvos delegacija Berlynan tartis su vokiečiais dėl osto pinigų likvidavimo.

— Lietuvos susisiekimo ministerijos nemokantiems lietuvių kalbos tarnautojams bus daromi egzaminai. Yra paskirta tam tikra komisija, kuri veiks Kaune ir važinės į kitas vietas.

— Lietuvių—Latvių vienybės draugijos valdyba nutarusi išleisti latvių kalboje kaikurių lietuvių rašytojų veikalus. Be to, Siauliuose leisią latvių kalba laikraštį.

ANGLIJA.

Pasitraukus Lloyd George valdžiai Anglijos konservatistų (tory) partija karaliaus pakviesta sudarė ministerių kabinetą. Paskelbtuose rinkimuose naujoji valdžia gavo didelę didžiumą atstovų. Štai naujos valdžios sąnariai.

Andrew Bonar Law—Premieras ir Pirmasai Išdo Lordas.

Markizas Salisbury—Lordas Prezidentas Tarybos.

Viskontas Cave—Lordas Augštasis Kancleris.

Stanley Baldwin—Iždo Kancleris.

William C. Bridgeman—Vidaus Reikalų sekretorius.

Markizas Curzon—Užsienio Reikalų sekr.

Kunigaikštis Devonshire—Naujokynių Sekretorius.

Viskontas Peel—Indijos sekretorius.

Grafas Derby—Karės Sekretorius.

Lieut. Pulk. L. C. M. S. Amery—Pirmas Admiralicijos

Lordas.

Sir Philip Lloyd-Greame—Board of Trade Prezidentas.

Sir Arthur Griffith-Boscawen—Sveikatos Ministeris.

Sir Robert A. Sanders—Zemdirbystės Ministeris.

Viskontas Novar—Skotijos sekr.

Douglas McG. Hogg—Generalis Advokatas.

The Hon. W. A. Watson—Lordas Advokatas.

Edward F. L. Wood—Apšvietos Kom. Pirm.

Susirinkus naujam parlamentui pirmutinis svarbiausias valdžios darbas buvo printi Airijos parlamento jau užgirtaji teip vadinamą Irish Free State bill'į.

Sis bill'ius be jokių svarbesnių atmainų perėjo per Atstovų ir Lordų butus trimi skaitymais ir, karaliui pasirašius, 5 d. Gruodžio Airija paskelbta kaipo laisva valstybė, lygi kitoms Anglijos Imperijos Valstybėms.

LENKIJA.

Lenkų atstovas prie Tautų Lygos įteikė Tarybai protesto notą prieš blogą apsiėjimą su Lenkijos pavaldiniais Lietuvoje.

Tautų Lygos Taryba nutarė atlyginti Skandinavijos valstybėms anų išlaidas dėl kariško prisirengimo tvarkai palaikyti okupuotoje Lietuvoje laike plebiscito, kurį buvo pasiulius Tautų Lyga. Dabartiniame reikalų stovyje tas plebiscitas negalimas.

Invedant in valstybės prezidento urėdą G. Narutavičių, išrinktą Pilsudskio vieton, 12 d. gruodžio iškilo didis maištas Varšavoje. Demonstraciją pradėję studentai ir dešiniųjų partijų bičiuoliai, kairiejie gaivalai ir kariuomenė malšino triukšmadarius. Naujasai prezidentas, Kauno rėdybos dvarponis, dvi valandas turėjo laukti su investituros ceremonijomis, kol kariuomenei pasisekė sutaisyti tvarką. Maišto pasekmės: keli užmušti ir apie keturi šimtai sužeistų.

Kad palaikius savo ponais išgamas lietuvius, lenkai patys savo kraują lieja. Atsinaujina sena šimtų metų Lenkijos istorija. Už išnaudojimą Letuvos ir lietuvių lenkai terp savęs kaujasi. „Nierzędem Polska stoi“ ir vėla! Kasžin ar ilgai stovės?

* * *

Su maištais pakeltas į lenkų žemės prezidentus lietuvis Narutavičius tik 2 dieni tevaldė Lenkija. Subatoje 16 d. gruodžio jam atsilankius pažiūrėtų lenkų tepliorių paveikslų parodos, bekalbant su Anglijos ambasadoriaus žmona, lenkas teplorius tulas Niewiadomski (Nežinomas?) tris kart šovė į jį iš užpakalio ir Gabrielius Narutavičius sukrito ant kelių ir veik pamirė.

Pilsudskis ir anojo šalininkai įtaria užmušėjytėje savo didelį priešą, tautininkų šulą gen. Halerį. Kol seimas išrinks naują prezidentą, Pilsudskis paliko Lenkijos diktatorium. Rinkimai būsią 20 d. gruodžio, kada paskutiniai „Žvaigždės“ lapai bus spaudinami.

Be abejo šis lenkų tautininkų iškeltas triukšmas, kad Narutavičius „litwin“, ne vienam Lietuvos naujalenkui atidarys akis į amžiais patvirtintą aksiomą, kad lietuvis lenkamis tol geras, kol jį gali išnaudoti. Kaip veik mozūrai pastebi, kad ir be lietuvių jie gali apsieiti, tai visuomet anie mėgina jo nusikratyti.

Iš mūsų Apygardos.

Sitoje rubrikoje talpėsime kas mėnuo žymesnių naujienų sutrauką iš apygardos lietuvių naujokynių, beje; Philadelphios, New Jersey valstijos lietuviškų naujokynių ir New Yorko miesto.

* * *

Brooklyno 4 lietuvių parapijų parapijiečiai ir kunigai uoliai darbavosi, kad padėjus Vyskupijos Ganytojui išstatyti 3 naujas katalikų augštasias neapmokamas mokyklas.

Lengviausiai jiems paskirtą kvotą (\$2.000.00) suaukoko didžiosios lietuvių parapijos — P. Sv. Apreiškimo parapijiečiai su klebonu kun. N. J. Petkum. Tam tikslui sudarytame Bazare į kelias dienas įplaukė reikalaujama pinigų suma.

Sv. Jurgio parapijoje klebonas kun. A. Kodis apėjęs daugiau pasiturinčius parapijiečius veikia suaukavo per 1200. dol. grynais pinigais, ir apie \$500 pažadėjimais.

Teipat pasisekė ir Williamsburgo parapijos klebonui (kun. S. Remeikai) suaukoti reikalaujamus \$1500.00 dol.

Maspeth'o parapijoje, kur lietuviai labai išsklaidyti, gan toli vieni nuo kitų, klebonui A. M. Milukui pasisekė grynais pinigais surinkti 515 dol., likusius \$985.00 suaukausia į 6 mėnesius. Sioje parapijoje nekurie lietuviai pasižadėjo paukti po 200.00 ir 100.00 dol.

* * *

Lietuvos Labdarybės (V. J. našlaičių prieglaudos Kaune) atstovas atvykęs aukautų mūsų apylinkėje surin-

ko gana stambias aukas. Philadelphijos abiejose parapijose jis gaves 200.00 dol., tiek pat (200.00 dol.) gaves nuo Maspetho parapijos lietuvių. Toje apygardoje pamokslus sake: Maspethe, Blisville, Long Island'e ir Great Neck'e.

P. Sv. Apreiškimo parapijoje surinkęs jis apie 100.00 dol. New Yorko Aušros Vartų parapijoje (ir Bronxe) apie \$170.00. Sv. Jurgio (kun. A. Kodžio) parapijoje į 250.00 dol., Karalienės Aniolų 70 dol., New Jersey Vals-tijos liet. parapijose apie 500.00 dol.

Dabar kun. Norbutas renka aukas Lietuvos prieglaudų našlaičiams Chicagoje. Turis jau į pustrečio tūkstančio dolerių surinkęs. Norintiems su anuo susirašyti jis paduoda savo didelio geradėjo kun. Kodžio adresą: 204 York Str., St. Georges Church, Brooklyn, N. Y.

* * *

Paskutiniame laike šioje apygardoje pasimirė keli žymesni lietuviai: Newarke S. Pranis, vienas Sv. Trejybės parapijos ikūrėjų, Elizabethe — J. Grincius — vienas tos lietuvių naujokynės senesniųjų darbuotojų, duosnus ir uolus katalikų bažnyčių ir įstaigų palaikytojas, teipgi didis patrijotas, niekad neatsakęs savo aukos, jei matė iš anos būsiant naudą Lietuvai, ir Petras Galinis, paeinas iš Rudaminos parapijos. Petras Galinis prigulėjo prie neskaitlingos kuopelės New Yorko lietuvių padėjusių užmegsti pirmąsias organizacijas. Jis rūpinosi savo dviejų vaikų į mokslus išleidimu.

Magdalena Galiniūtė—tai pirmutinė iš čia gimusių lietuvių baigusi augsťuosius mokslus, palikusi New Yorko mokyklų mokytoja. Atostogų laike anai paskendus Rackaway'o maudyklėse, Petras Galinis veik neteko savo

žmonos; kitas jo vaikas išvažiavo kaip specialistas mechanikas po plačią Ameriką, laimės jieškotų. Vienas palikęs Beviršių (kaimas ties Rudamina) dzūkėlis Petras savo uždarbio didelę dalį aukojo visokioms labdarybėms, katalikų bažnyčioms, mokykloms, Lietuvos labai visokiems vajams — aukojo šimtais dolerių. Bemokslis žmogelis per keles dešimtis metų New Yorke gyvendamas, draugaudams ypač jaunesnėse savo dienose su įvairių tautų inteligentais, paliko šviesiai ir blivai manančiu žmogum. Buvo didis ir karštas patriotas. Buvo ir pamaldus katalikas. Ypač paskutiniaisiais keleta metų kas rytą galėjai jį rasti 7 valandą italų P. Sv. Karmelitietės bažnyčioje klausanti šv. mišių, kurių išklausęs eidavo į darbą.

Savo pamaldumu velionis nesigirdavo. „Vienybė“ Petrą Galinį išgarbino kaipo gerą ir duosnų tautietį. „Garšas“ kaipo gerą kataliką. Klebonas kun. N. J. Petkus iškėlė velioniui didžiausias šermenis.

Redakcijos atsakymai.

P. G-ui. Apie Lietuvos Konstituciją bus sekančiame „Zvaigždės“ numeryje.

R. P. Pervėlai gavome. Tilps vėliaus.

Studentui. „Zvaigždės“ redaktorė p. J. Pranaščiūtė išvažiavo Lietuvon atstogom ir šiaip reikalais. Jos adresas: M-lle J. P. per adrese prof. E. Volter, Donelaičio gatvė N. 21, b. 12, Kaune Ji igaliota atlikti visus reikalus varde „Zv.“ išleistuvės ir redakcijos.

Kun. K. — Tamstos užsakymas per vėlai atėjo. Tiek „Zv.“ N. 1 egzempliorių negalime pasiųsti, nes visa N. 1 laida jau išsemta.

Tuojaus išeis iš spaudos Kun. A. Jusaičio knyga:

Lietuvių Tautos Istorija ir Dabartiniai Siekiniai Tautišku atžvilgiu.

INTALPA.

- I. Lietuviškos (aistiškos) tautos.
- II. Lietuvių tautos ir jų viešpatystės istorija iki Vytauto mirčiai.
- III. Santikiai su lenkais, prasidėję prie Jagelos.
- IV. Apvertinimas juristiškai ryšių Lietuvos viešpatystės su Lenkija, buvusių prieš Liublino uniją ir po jai.
- V. Priežastys puolimo Lenkijos (ir drauge Lietuvos).
- VI. Išlikimas lietuvių tautiškos sąmonės išlaikymu tautoje savos kalbos, tradicijų, išreiškimu tos sąmonės literatūroje.
- VII. Dabartiniai lietuvių tautiški siekiniai.
- VIII. Ar Lietuva galima kaip viešpatystė?

Užprašymus ir pinigus "ŽVAIGŽDĖ" 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

Bernard Pockrass

ATTORNEY -- AT LAW

(PRISIEKES ADVOKATAS)

Biuras (ofisas) 949 Drexell Building, S. E.

Cor. 5-tos ir Chestnut gatvių

Philadelphia, Pa.

Ofiso telefonas

Bell, Lombard 21—86

Gyvena: 5931 Christian Str., Philadelphia, Pa.

Namų tel.: Woodland 6-57

P. Pušinsko ir S. Skukauskio

Siuvykla

persikėlė naujon vieton

19 N. 9 Str., Philadelphia, Pa.

Juozo V. Griniaus

AUKSINIŲ IR SIDABRINIŲ DAIKTŲ KRAUTUVĖ
TAISO LAIKRODELIUS IR BIZUTERIJA
3120 Richmond Str., Philadelphia, Pa.

Telephonas Bell: Kensington 2651 W

Dr. F. Trygar

**Gydytojas Akušeras ir
Chirurgas**

3119 Richmond Str., Phila., Pa.

Valandos: nuo 8 iki 10 iš ryto,
nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 9 vakare,
nedėldieniais nuo 11 iki 2 ir nuo 6
iki 9.

„ZVAIGZDES“ PAVIENIUS
NUMERIUS PHILADEP-
HIJOJ

galima gaut „Zvaigždės“
spaustuvėje ir pas Antaną
Kryžanauską Salmon &
Venango Sts.

Pakirpti plaukai ir pleiskanos nėra ma-
ioni kombinacija. Tos nešvarios baltos
pleiskanų lupynos sunaikina gražiausius
kiekvieno plaukus.

Ruffles

yra mirtinu priešu pleiskanų. Tik kelis
kartus panaudojus jas iš galvos visiškai
pranyks pleiskanos. Palaikymui sveikos
galvos odos ir gražių žvilgančių plaukų, naudokit *Ruffles*.

Kaina 65 centai aptiekose arba už 75 centus prisiunčiame
tiesiai iš laboratorijos.

F. AD. RICHTER & CO.

104-114 So. 4th St.

Brooklyn, N. Y.

„ŽVAIGŽDĖ“ - MĖNESINIS ŽURNALAS.

DVIDESIMTI DU METU buvusi savaitiniu laikraščiu „ZVAIGZDE“ dabar eis kaip mėnesinis literatūros, mokslo ir politikos žurnalas,

Savo naujoje, knygos, formoje „ZVAIGZDE“ mėgis suįdominti Amerikos ir Lietuvos visuomenę, teipgi stengsis, kaip ligi šiol, palikti populiariu Amerikos lietuvių laikraščiu, ypatingai vengiančiu partijinių ginčų ir vaidų.

Laikas nuo laiko joje tilps vienas kitas anglų kalboje straipsnis, ypač tokis, kuris galėtų patraukti link Lietuvos ir lietuviškų reikalų tukstančius Amerikos lietuvių, čia gimusių, augusių ir mokslus išėjusių, bet savo bočių kalbos nemokančių gerai ir beveik nieko nežinančių apie lietuvių kultūrą.

Daugel Lietuvos studentų pasižadėjo bendradarbiauti „ZVAIGZDEJE“.

Jei pasiseks mums ir Amerikos mokslus išėjusius lietuvius patraukti, tai susiartinimas abiejų šalių inteligentijos per „ZVAIGZDES“ žurnalą bus vieniems ir kitiems ir plačiai visuomenei naudingas.

Pavienės „Zvaigždės“ žurnalo knygos kaina bus 25 centai, vieniems metams prenumerata 2 doleriai, Lietuvoje 20 litų.

Mokslieviams tik pusė kainos.

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

“ŽVAIGŽDĒS”
SPAUSTUVĒ

ATLIEKA VISUS SPAUDOS DARBUS
GERAI, PIGIAI IR GREITAL.

SPAUSDINA:

Knygas, Cirkuliorius, Tikietus, Konstitucijas, Visiting ir Business Cards, Uzkvietimus Veseliju, Kopertus, Laiškus ir tt.

Kas Darbą Paves,
Pasidžiaugs

Kreipkitės šiuo antrašu:

“ Ž V A I G Ž D Ē , ”
3654 RICHMOND ST.,
PHILADELPHIA, PA.
